

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Nestandardní syntaktické jevy v jazyce internetových médií
Non-standard syntactic phenomena in the language of internet media

Diana Šulková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Milada Hirschová, DSc.

Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)

Studijní obor: B ČJ-ZSV

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Nestandardní syntaktické jevy v jazyce internetových médií* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 11.7.2021

.....

Diana Šulková

Tímto bych chtěla vyjádřit velké poděkování doc. PhDr. Miladě Hirschové, DSc. za ochotu, pomoc a užitečné rady při vedení mé bakalářské práce. Zároveň bych chtěla vyjádřit velké díky své rodině a svým blízkým, kteří mě svou zálibou v užívání syntaktických prohrěšků inspirovali k tomu, abych se o toto téma začala zajímat více.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá nestandardními syntaktickými jevy, na které můžeme narazit v textech publikovaných na internetu. Těžiště práce tvoří analýza konkrétních příkladů – jak úryvků textů všeobecných zpravodajských serverů, tak textů webů, které zpravují o užších tematických či zájmových oblastech. Úvod práce stylisticky zařazuje použité příklady a nastiňuje syntaktická specifika žurnalistického stylu, zohledňuje také faktory způsobené publikováním textů v on-line prostoru. Dále práce stručně sumarizuje, jakými přístupy k nestandardním syntaktickým jevům přistupují relevantní české gramatiky a syntaxe, přičemž zohledňuje i hledisko speciálních žurnalistických příruček. Následuje rozbor konkrétních ukázek jevů, které vnímáme jako chybné nebo které mohou způsobovat nesrozumitelnost vyjádření. Tyto rozbor doprovázím návrhem reformulací, jež by měly nestandardní vyjádření korigovat.

KLÍČOVÁ SLOVA

syntax, internetová média, nestandardní jevy, zpravodajství, kontextová analýza

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with non-standard syntactic phenomena that we may encounter in texts published on the Internet. The focus of the work is the analysis of specific examples – both excerpts of texts of general news servers and texts of websites that report on narrower thematic areas or areas of interest. The introduction stylistically classifies the elicited examples and outlines the syntactic specifics of the journalistic style. It also takes into account the factors caused by publishing texts in the online space. Furthermore, the work briefly summarizes the approaches to non-standard syntactic phenomena in the relevant Czech grammars and syntactic treatises, taking into account the point of view of specialized journalistic manuals. The following analysis of specific examples is accompanied by reformulation in the case of phenomena that we perceive as erroneous or causing incomprehensibilities of expressions, so the syntactic and grammatical correctness is achieved, or ambiguity and confusion of expression is removed.

KEYWORDS

syntax, internet media, non-standard phenomena, news, context analysis

Obsah

Seznam zkratk	8
1 Úvod	9
2 Specifika stylu analyzovaných příkladů	10
2.1 Žurnalistický styl	10
2.1.1 Zpravodajský styl	10
3 K užívaným pojmům	12
3.1 Věta	12
3.2 Výpověď	12
3.3 Text	13
4 Nestandardní syntaktické jevy	14
4.1 Základy české skladby	14
4.2 Novočeská skladba	14
4.3 Česká mluvnice	14
4.4 Mluvnice češtiny 3	15
4.5 Greplovo pojetí	15
4.6 Čeština pro učitele	16
4.7 Mluvnice současné češtiny 1	17
4.8 Čeština – Řeč a jazyk	17
4.9 Akademická gramatika spisovné češtiny	17
4.10 Nový encyklopedický slovník češtiny	17
4.11 Žurnalistické příručky	18
5 O úryvcích v práci použitých	19
6 Analýza konkrétních příkladů	20
6.1 Nestandardní syntaktické jevy podle odborné literatury	20

6.1.1	Anakolut	20
6.1.2	Atrakce.....	22
6.1.3	Kontaminace.....	23
6.1.4	Zeugma	26
6.1.5	Elipsa	27
6.1.6	Parenteze.....	32
6.1.7	Samostatný větný člen	34
6.1.8	Oslovení.....	36
6.1.9	Citoslovce	37
6.1.10	Kumulace předložek	38
6.1.11	Apoziopeze	40
6.1.12	Závislé věty připojené nevhodným vztažným výrazem	41
6.1.13	Nepřávé skladební dvojice.....	42
6.1.14	Tzv. nepřávé věty vztažné	44
6.1.15	Nevhodný slovosled	45
6.1.16	Kontrakce.....	47
6.2	Další syntaktické zvláštnosti a chyby	47
6.2.1	Rozvitý atribut	47
6.2.2	Nominalizace	50
6.2.3	Anafora	52
6.2.4	Nesmyslná vyjádření	55
6.2.5	Zřejmé tiskové chyby	57
6.2.6	Problematika kompatibility	59
7	Závěr.....	61
	Seznam použité literatury a informačních zdrojů.....	63

Seznam webů.....	72

Seznam zkratek

AGSČ = Akademická gramatika spisovné češtiny

ASCS = Akademický slovník cizích slov

ČM = Česká mluvnice

ČPU = Čeština pro učitele

MČ 3 = Mluvnice češtiny 3

MSČ = Mluvnice současné češtiny 1

NESČ = Nový encyklopedický slovník češtiny

NS = Novočeská skladba

PMČ = Příruční mluvnice češtiny

SČ = Skladba češtiny

SS = Současná stylistika

SSČ = Stylistika současné češtiny

ZČS = Základy české skladby

1 Úvod

Tato práce sleduje a rozebírá nestandardní syntaktické jevy v textech publikovaných on-line na všeobecných zpravodajských serverech a dále na webech, které jsou tematicky omezené a zpravují o určitých zájmových oblastech.

První část přibližuje, jaká je povaha konkrétních textů, z nichž pochází příklady užití a analyzované v rámci práce. Za účelem charakterizace povahy těchto textů (respektive ukázek) se práce odvrací od syntaxe a operuje na poli stylistiky.

Následující část se zabývá vymezením základních pojmů, které jsou relevantní pro další části práce. Je následována rozbohem problematiky nestandardních syntaktických jevů. Ty nejsou v mluvnicích a syntaxích charakterizovány jednotně. Stručná sumarizace se snaží shrnout přístupy, jaké se při vymezení odchylek a neobvyklých jevů v syntaxi objevují nejčastěji. Pozornosti neunikne ani perspektiva popisování nestandardních syntaktických jevů z pohledu různých žurnalistických příruček.

Hlavní část práce přistupuje k samotné analýze konkrétních excerpovaných příkladů. Sběr materiálu byl zpočátku intuitivní, později se zaměřoval na jednotlivé jevy uváděné v odborné literatuře. Byl ohraničen obdobím publikování textů (březen–červen 2021); pozornost byla zaměřena na celé texty. Původní příklady jsou uváděny v nezměněné podobě (tedy i s gramatickými chybami apod.). V případech, kdy se jedná o jevy syntaxí vnímané jako chyby, nebo se jedná o nejednoznačná vyjádření, jsme se následně snažili o reformulaci, která by nestandardní vyjádření korigovala.

Cílem práce je podat obraz toho, jakých syntaktických odchylek a nesrovnalostí se autoři v textech dopouští, a také vykreslit, jaké jazykové prostředky se v takovýchto případech objevují.

2 Specifika stylu analyzovaných příkladů

Veškeré úryvky v práci užití lze zařadit mezi „*psané mediální texty*“ (Hoffmannová 2016, s. 255). Záměrně nebylo užito pojmu publicistický styl, jelikož ten není s to pojmut veškeré texty v rámci masových médií. Pro styl splňující tuto podmínku používá NESČ (2017, Žurnalistický styl) označení žurnalistický styl¹. Dále je nutné podotknout, že se jedná o online žurnalistiku, ta se však v zásadě neliší od té klasické (Čuřík, Burgr 2012, s. 16).

2.1 Žurnalistický styl

„*Žurnalistickým stylem pojmenováváme stylovou podobu komunikace, kterou zprostředkovávají hromadné sdělovací prostředky neboli masmédiá.*“ (Minářová 2011, s. 161). Tyto komunikáty se vyznačují tím, že disponují funkcí sdělnou, persvazivní, ovlivňovací a získávací. Dalším znakem žurnalistických komunikátů je jejich celospolečenský dopad – jejich posláním je „*zprostředkovat a šířit informace o událostech a záležitostech, které jsou předmětem veřejného zájmu*“ (Hoffmannová 2016, s. 259) adresátům rozmanitých společenských vrstev, zaměření, věku či vzdělání, a to co nejsrozumitelněji, nejrychleji, nejvýstižněji a nejúčinněji (Minářová 2011, s. 35). Termín žurnalistický styl označuje styl textů funkční sféry, jež zachycují starší užívané termíny novinářský nebo publicistický styl (NESČ 2017, Žurnalistický styl). Žurnalistický styl je ve své vnitřní struktuře stylově dále diferencován, je nadřazeným pojmem pro dílčí funkční styly: zpravodajský², publicistický analytický a publicistický beletristický. Je třeba si ovšem uvědomit, že hranice mezi uvedenými „substyly“ nejsou pevně dané a jejich vymezení slouží zejména potřebám stylistické systematiky (NESČ 2017, Žurnalistický styl).

2.1.1 Zpravodajský styl

Zpravodajský styl se spolu s výše uvedenými vlastnostmi zaměřuje zejména na nejrychlejší podání informací a vyznačuje se vysokou mírou objektivity. Pro tento styl je příznačný informační slohový postup. Z hlediska syntaxe se objevují „*syntaktická schémata a mění se jen fakta.* [...] *Příznačná je automatizace, stereotypnost a modelovost vyjádření a*

¹ Pojmy jako publicistický, novinářský, zpravodajský, či žurnalistický styl jsou značně rozkolísané a užívá se jich nejednotně (srov. SS, 2008; Minářová, 2011; Hoffmanová, 2016).

² Sem řadíme drtivou většinu konkrétních příkladů užitých v práci.

při opakujících se událostech celková stabilizace slovníku a výstavby textu.“ (NESČ 2017, Žurnalistický styl). Žurnalistická syntax obecně bývá většinou jednoduchá a nepříznačková. Ve zpravodajství, kde jde především o předání informace, platí zásada, že text má být přehledně strukturován a informace mají být dávkovány v takové míře, aby čtenář rychle identifikoval jádro sdělení. Příznačným syntaktickým rysem je parcelace, která „*umožňuje zdůraznění určitého údaje*“ (Hoffmannová 2016, s. 275).

3 K užívaným pojmům

3.1 Věta

Definice věty a výpovědi se v různých lingvistických teoriích liší³ (NESČ 2017, Věta × výpověď). Ve školských gramatikách se mezi těmito výrazy většinou nerozlišuje (PMČ 1995, s. 369). Skladba češtiny větou rozumí⁴ „*abstraktně míněnou, tj. v komunikační situaci nezakotvenou jazykovou jednotku obsahující verbum finitum*“ (SČ 1998, s. 20). V teoriích, které cílí na poznání jazyka i jeho užívání, můžeme větu vztáhnout k „*jednotce*“ z *oblasti strukturalistického langue*⁵, kdy ji můžeme chápat jako jednotku strukturní (NESČ 2017, Věta × výpověď). Větu lze chápat také jako „*typickou a ustálenou formu určitých komunikačních struktur, jimiž se během komunikace dorozumívají mluvčí s adresátem*“ (ČPU 2010, s.193). Definice věty se shodují v tom, že věta je výsledkem derivace, „*při níž se syntaktickými pravidly slučují lexikální rysy (jako jsou jméno, sloveso, adjektivum, předložka, adverbium) a gramatické rysy (jako jsou osoba, číslo, čas, modus apod.) a vytvářejí hierarchicky organizovanou strukturu, která vyjadřuje událost*“ (NESČ 2017, Věta × výpověď).

3.2 Výpověď

„*Výpověď je elementární jednotka promluvy, komunikátu [...] mající nějaký věcný obsah [...]. s gramatickou formou větnou (i nevětnou), uzavřená zpravidla intonačně [...], mající jistou komunikační funkci a modalitu a rozčleněná [...] na východisko výpovědi a jádro výpovědi.*“ (Čechová 2011, s. 262). Z hlediska strukturalistického se „*výpověď vztahuje k jednotce z oblasti strukturalistického parole*⁶, tedy jednotce komunikační“ (NESČ 2017, Věta × výpověď). Podle SČ výpovědi rozumíme jako větě zakotvené „*v nějaké konkrétní komunikační situaci*“, přičemž mluvčí se zpravidla „*angažuje v nějaké sociální interakci*“ (SČ 1998, s. 21). Oproti větě, která je vnímána abstraktně, je výpověď reálná a existující – lze ji smyslově vnímat a empiricky ověřit (PMČ 1995, s. 371).

³ Detailněji k problematice a vývoji definice věty a výpovědi viz Horálek, 1976.

⁴ Taktéž PMČ 1995, s.369.

⁵ „*(V teorii F. de Saussura) jazyk jako systém, kód společný všem členům jazykového společenství (v protikladu k parole)*“ (ASCS 1995, Langue).

⁶ „*(V teorii F. de Saussura) řeč jako realizace jazykového systému (langue)*“ (ASCS, 1995, Parole).

Reálná výpověď se od věty liší svou situační zakotveností a při její realizaci může docházet k různým modifikacím. Jen výpověď poskytuje odpověď na otázku záměru jejího pronesení a jen ona nám s pomocí situace je schopna identifikovat objekty, ke kterým její mluvčí nepřísudkovými výrazy odkazuje (PMČ 1995, s. 372).

3.3 Text

Textem rozumíme „*celistvé a zpravidla též soudržné jazykové útvary, jejichž prostřednictvím mluvčí realizuje různé komunikační cíle*“ (PMČ 1995, s. 652). V obecném jazykovém úzu je psaným, či tištěným záznamem jazykového projevu „*v rozsahu delším než věta, který je smysluplný, formálně i obsahově uzavřený, mající určitou funkci a podle druhu či typu t. i určitou strukturu, která se konkretizuje v interakci*“ (NESČ 2017, Text). Za elementární textovou jednotku je dle Akademické gramatiky současné češtiny považována věta, respektive výpověď (AGSČ 2013, s. 541).

4 Nestandardní syntaktické jevy

V definicích nestandardních syntaktických jevů se české gramatiky a syntaxe neshodují. Neexistuje jednotné hledisko, jak na nestandardní syntaktické jevy nahlížet. Podobně je to se snahami o systematické vymezení těchto jevů. V této kapitole práce zohlední přístupy a pojmy relevantních českých gramatik, syntaxí, ale i žurnalistických příruček. Jelikož by systematizace nestandardních jevů v syntaxi vydala na celou práci, kapitola se pokusí problematiku z hlediska různých příruček pouze nastínit.

Obecně lze však shrnout, že pokud se jedná o porušení pravidelné syntaktické konstrukce, dochází k ní častěji v mluvené komunikaci (srov. PMČ 1995; ČPU 2010; Čechová 2011).

4.1 Základy české skladby

Kopečný ve své publikaci užívá pojmenování „*konstrukce zvláštní*“, kam řadí anakolut, elipsu, atrakci, kontaminaci, samostatný větný člen a užití nižších forem, než jakých vyžaduje logická stavba myšlenky (ZČS 1962, s. 61–67). Zeugma poté chápe jako druh anakolutu, jako „*zjev, že se objekt váže ke dvěma slovesům, ač má každé jinou vazbu*“ (ZČS 1962, s. 62). Jistým druhem anakolutu chápe i situaci, kdy se za sebe řadí určení funkčně totožná, avšak morfologicky nesourodá (ZČS 1962, s. 62).

4.2 Novočeská skladba

Šmilauer ve své vysokoškolské příručce věnuje nestandardním jevům kapitolu „*Odchyly od pravidelnosti mluvnické stavby*“. Ty následně dělí podle toho, zda se týkají celé věty (anakolut, aposiopese), jednotlivých členů (samostatné větné členy, elipsa), nebo jednotlivých vazeb (atrakce, kontaminace, zeugma). Nemotivované odchyly (atrakce, zeugma, kontaminace, anakolut) pokládá za chyby, motivované (osamostatněný člen, elipsa) nepovažuje za odchyly od normy, pouze od „*normálního větného schématu, resp. od vazby*“. Nezapomíná ovšem připomenout, že i elipsa může být chybná, stejně jako anakoluty a kontaminace se mohou ustálit (NS 1969, s. 87–88).

4.3 Česká mluvnice

„*Zvláštnosti větného členění*“ chápe Česká mluvnice jako odchyly od pravidelného členění vět, jmenovitě užití oslovení, citoslovcí, mluvnický nezačleněného samostatného

větného členu a vsuvky (ČM 1981, s. 343–346). „*Zvláštnosti ve větném členění má také věta neúplná a tzv. věta (výpověď) nedokončená.*“ (ČM 1981, s. 346).

Anakolut, kontaminaci, zeugma a atrakci přiřazuje k odchylkám od „*pravidelné stavby větné*“ (ČM 1981, s. 347–348).

4.4 Mluvnice češtiny 3

MČ 3 považuje za pravidelný typ syntaktické konstrukce (SK) v rámci základní textové jednotky⁷ užití jedné věty. Základní textovou jednotku (ZTJ) může ale tvořit věta s přídavnými výrazy, věta s osamostatněním, spojení věty a přechodníkové konstrukce, souvětňá konstrukce hypotaktická, nevětná konstrukce (která může také být rozvíta větou/souvětím), parataktické spojení větných i nevětných konstrukcí, či asyndetickým (bezspojkovým) připojením (MČ 3 1987, s. 659).

Jako zvláštní případ je vnímáno „*parentetické začlenění syntaktické konstrukce jiné v rámci jedné ZTJ*“. Při realizaci SK v textu ovšem dochází k její modifikaci⁸ – redukci, neúplné realizaci, doplnění, obohacení a jiným změnám. Neúplná realizace se objevuje ve dvou variantách – v elipse a aposiopesi, resp. prosiopesi (MČ 3 1987, s. 659). Modifikace i obohacování SK je spojeno s osobními postoji a vztahy autora ke komunikátu (MČ 3 1987, s. 660).

Mezi hlavní modifikační a obohacovací prostředky patří vložené konstrukce a větná adverbia (partikule). Dalšími prostředky jsou volně připojené a vložené výrazy v textu (např. zařazení vedlejší promluvové linie do jednotky textu – pro vyznačení vedlejší linie se v psaném projevu užívá grafických prostředků, odkazovací výrazy; nesouvětné připojování apod.), parcelace a kompletace (MČ 3 1987, s. 660–663).

4.5 Greplovo pojetí

SČ považuje jako jeden z podstatných důsledků situační zakotvenosti výpovědi různé modifikace úplných větných i souvětňých struktur. Je obvyklé, že se např. nevyjadřujeme v celých větách, naopak ovšem dodržujeme určité konvence. „*Výpovědní modifikace mají*

⁷ Základní prvek, který je východiskem pro strukturaci textu (NESČ 2017, Jednotka textu).

⁸ Nejde o modifikaci propozice (srov. MČ 3 1987, s. 65).

většinou aktuálně řečový charakter [...] Je proto obtížné je v staticky pojatém mluvnickém popisu všechny zaregistrovat.“ (SČ 1998, s. 389). SČ však na tomto místě zavádí pojem výpovědní modifikáty (SČ 1998, s. 389) – základní typy modifikačních procesů, které nabývají povahy „ustálených syntaktických útvarů povahy systémové“ (NESČ 2017, Výpovědní modifikace). Úkol výpovědních modifikací (modifikátů) je jediný – určitým způsobem ozvláštnit komunikát, přičemž tyto jevy se nepovažují za chyby.

Za modifikáty považuje zejména elipsu, substituci vedlejších vět, parcelaci, předsouvání, osamostatňování, kontrakci souvětých konstrukcí, partikulizaci, opakování výrazů.

Osamostatňování Grepl vztahuje na: vedlejší věty (vznikají útvary začínající podřadicí spojkou, která nabývá povahy částice), infinitivní konstrukce (vedlejší věta nahrazena konstrukcí s infinitivem), hlavní věty v postpozici (její návaznost je často signalizována částicovými výrazy typu *tedy, tak, to, ...*) (PMČ 1995, s. 577; SČ 1998 s. 396–399).

Kontaminaci a zeugma považuje za následek vzniku nových valencí slovesa, a to následkem „nezáměrného míšení valencí dvou lexikálně různých predikátorů“ (s podobným, či protichůdným významem), respektive „mechanickým spojením jednoho pádu se dvěma různovalenčními predikátory“ (SČ 1998, s. 250). Se stejným rozdělením pracuje i starší PMČ (1995, s. 433–434).

4.6 Čeština pro učitele

ČPU (2010, s. 272–283) věnuje pozornost jevům, které způsobují zvláštnosti a nepravidelnosti ve větných strukturách. Tyto zvláštnosti poté dělí na ty, které mají za úkol projev ozvláštnit, a na ty, kterých se dopouštějí nezkušení, či – v případě mluvené komunikace – nesoustředění autoři projevu, respektive na odchylky „náležité, úmyslné, tzv. motivované“ a „nenáležité, nemotivované“, přičemž druhé zmíněné považuje za chyby.

Mezi zvláštnosti řadí: elipsu, polovětné útvary, volně vytčené větné členy, parentezi (motivované odchylky) a „nedostatky ve výstavbě výpovědi“, tj. anakolut, atrakci, kontaminaci a zeugma (nemotivované odchylky) (ČPU 2010, s. 272–283).

4.7 Mluvnice současné češtiny 1

MSČ (2010, s. 305) pracuje s označením „*syntaktické jevy netypické*“. Na problematiku nahlíží z hlediska obsazování pozic aktantů⁹ sloves. Typická doplnění mají podobu jednoho slova, mohou ale nabývat povahy klauze. Všeobecný *patiens*¹⁰ se vyjadřuje naopak neobsazením pozice. Je nutné rozlišovat, kdy neobsazená pozice odpovídá všeobecnému aktantu, kdy je prázdná a kdy se jedná o tzv. aktuální elipsu, tj. „*vynechání slova, o kterém mluvčí předpokládá, že si ho posluchač na základě kontextu [...] snadno doplní*“. Za specifický jev je dále považována spona být (+ adjektivum, či substantivum, které je chápáno jako jmenná část predikátu), doplněk a pasivní konstrukce (MSČ 2010, s. 305–306).

4.8 Čeština – Řeč a jazyk

Čechová (2011, s. 296–299) v kapitole „*Konstrukční zvláštnosti a výpovědní modifikace*“ hovoří o samostatném větném členu, osamostatněném větném členu, parentezi, elipse (kontextové a situační), vokativu, citoslovci.

Mezi odchylky od pravidelné mluvnické stavby věty řadí anakolut, atrakci, zeugma a kontaminaci vazeb (Čechová 2011, s. 299-300).

4.9 Akademická gramatika spisovné češtiny

Syntaktickým modifikacím se AGSČ (2013, s. 656–664) věnuje v oddíle „*Modifikace větných struktur*“. Za nejrozšířenější pravidelný způsob modifikace považuje elipsu, dalším rozšířeným, „*avšak mnohem speciálnějším způsobem modifikace*“ je parcelace, poté předsunutí větného členu, dodatečné pojmenování větného členu (zpravidla subjektu) a vsuvku.

4.10 Nový encyklopedický slovník češtiny

Výpovědní modifikace jsou definovány jako „*vlastnosti výpovědi/textu (proměny jejich formálních rysů) vyplývající z ukotvení v konkrétní komunikační situaci*“. Dělí se

⁹ Valenční člen slovesa, který s nositelem valence tvoří valenční rámec (NESČ 2017, Aktant).

¹⁰ Nositel děje dějem nějak zasažen (Tamtéž, Aktant).

na systémové jevy, „*kteře jsou výsledkem soutěžení mezi relativní významovou explicitností, kteřou nabízí mluvčímu jazyk svou schopností tvořit takové struktury, a principem ekonomie při užívání jazyka, kteřá využívá toho, že mnoho informací nemusí být explicitně vyjádřeno, neboť je možné je doplnit na základě znalostí jazyka a encyklopedických znalostí*“, a na jevy nesystémové „*kteře jsou výsledkem toho, že texty jsou tvořeny spontánně, bez přípravy a často bez jasné výpovědní perspektivy, mluvčí se nachází v různém psychickém stavu apod.*“ (NESČ 2017, Výpovědní modifikace).

Anakolut, apoziopese, atrakce, kontaminace a zeugma (souhrnně nazývaná jako nemotivovaná porušení správně gramatické struktury věty) (NESČ 2017, Anakolut), neuspořádaná stavba výpovědi, neobvyklý pořádek slov, dodatečné přičleňování částí věty, nemotivované opakování, nedopovězení a opravy jsou řazeny mezi nesystémové jevy (NESČ 2017, Výpovědní modifikace).

Modifikace obou typů se objevují „*jen v nepřipraveném mluveném diskursu, tedy typicky v dialogu, zatímco v psaném diskursu se objevují jevy systematické tím více, čím méně je to odborný či administrativní, a jevy nesystematické jsou tím více tolerovatelné, čím více jde o diskurs soukromý*“ (NESČ 2017, Výpovědní modifikace).

4.11 Žurnalistické příručky

Pokud se zaměříme specificky na žurnalistický styl, dalším návodem pro určení nestandardních, respektive nežádoucích syntaktických jevů jsou nejrůznější žurnalistické příručky (srov. Bečka 1986; Burns, 2004; Čuřík 2012). V následujícím přehledu je uveden souhrn nejčastějších syntakticky relevantních nežádoucích jevů, které nebyly zmíněny v předchozích výčtech: užití dvojího záporu; věta začíná výrazem „ale“ a „a“; syntaktická závislost vedlejší věty je neurčitě vyjádřena; užití nepravých vztažných vět; špatná shoda podmětu s přísudkem; kumulace předložek vedle sebe; špatné určení rozvíjeného větného členu.

5 O úryvcích v práci použitých

Pro hledání nestandardních syntaktických jevů byla pozornost zaměřena zejména na nejnámější všeobecné zpravodajské weby, dále na weby sportovně-zpravodajské, tematicky vyhraněné, částečně jsou zastoupeny také příklady z webů bulvárních¹¹.

Sbírání materiálu probíhalo zcela nekoordinovaně, spontánně a na základě tematických preferencí autorky, v případech titulků také často docházelo se sběru materiálu na základě povšimnutí si nestandardního vyjádření. Společné pro všechny příklady je, že byly sbírány v období březen–červen 2021. Snahou bylo, aby na poměrně krátkém časovém úseku byl vystižen co největší rozsah nestandardních jevů. Pro sběr materiálu byla pozornost věnována celým textům – titulkům, perexům i tělům článků.

Přes osm desítek příkladů je rozděleno do skupin zejména dle předchozího teoretického vymezení. Ne všechny nalezené příklady však lze zařadit mezi jevy příručkami vnímanými jako nestandardní, které byly popsány v práci výše. Těmto jevům je proto věnována samostatná část práce, která je podle společných rysů pojmenovává a analyzuje.

Obecně lze říci, že převažují odchylky záměrné, jejichž cílem, jak již bylo zmíněno, je ozvláštnění textu a v případě titulků je cílem zejména upoutání pozornosti a přesvědčení čtenáře k četbě celého článku. Je třeba také říci, že v případě nezáměrných odchylek a gramatických chyb se početní zastoupení těchto jevů v rámci jednotlivých webů výrazně liší.

¹¹ Pro podrobný výčet viz Seznam webů.

6 Analýza konkrétních příkladů

Z důvodu povahy užitého materiálu je možné, že následující příklady už nelze ve zde uvedené zdrojové verzi dohledat, jelikož jedním z rysů textů publikovaných online je možnost dodatečných redakčních úprav.

6.1 Nestandardní syntaktické jevy podle odborné literatury

6.1.1 Anakolut

Podle SS (2008, s. 186) anakolut¹² plně narušuje předpokládanou vazbu a nastává zejména ve spontánním projevu¹³. V psaném textu se takovéto porušení pokládá za stylizační nedostatek¹⁴. PMČ (1995, s. 752) anakolut vnímá jako krajní porušení koherence výpovědi¹⁵, „*kteřá záleží ve změně syntaktického schématu při tvorbě výpovědi*“. Tento „*termín klasické gramatiky*“ tedy označuje změnu „*očekávané syntaktické struktury věty, která vede ke gramatické nesprávnosti věty n. souvětí.*“ (NESČ 2017, Anakolut).

- (1) *Alfa Romeo chce FIA požádala o přezkoumání penalizace. Sportovní komisaři se se zástupci týmu sešli v sobotu v 18:00.*

(KUBALA, Petr. Výsledky závodu v Imole se nemění. Alfa Romeo neuspěla s žádostí o přezkoumání penalizace. In: *fl.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 4.5.2021 [cit. 4.5.2021]. Dostupné z: <https://fl.sport.auto.cz/clanek/raikkonen-penalizace-imola-prezkum>.)

V uvedeném příkladě dochází ke konkurenci konstrukce predikátu verbálního složeného s modálním slovesem a infinitivem plnovýznamového slovesa „*chce požádat*“, tj. predikátu v čase přítomném (s budoucím významem) a jednoduchého predikátu v čase minulém „*požádala*“. Jelikož následující výpověď nám podává informaci o tom, že setkání již proběhlo, správná varianta je: „*Alfa Romeo FIA požádala o přezkoumání penalizace.*“

¹² Neboli vyšinití z větné konstrukce (srov. ČM 1981, s. 347).

¹³ PMČ (1995, s. 752) uvádí: „*Dopouštějí se jí především mluvčí v nepřipravených promluvách.*“

¹⁴ NESČ (2017, Anakolut) v psaném textu anakolut označuje přímo za chybu.

¹⁵ „*Významová (sémantická i pragmatická) soudržnost textových jednotek (výpovědí) v procesu porozumění textu*“ (NESČ 2017, Koherence).

(2) *Pachateli za pokus o těžké ublížení na zdraví mu hrozí až desetiletý trest.*

(AKO. Útočník napadl v nymburské nemocnici zdravotní sestru lopatou. Hrozí mu až 10 let vězení. In: *irozhlas.cz* [online]. Český rozhlas, 2021. 12.5.2021 [cit. 14.5.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/nemocnice-nympurk-utok-napadeni-zdravotni-sestra_2105121103_ako.)

Zde dochází ke konkurenci konstrukcí „*pachateli za pokus o ublížení na zdraví hrozí ...*“ s plnovýznamovým objektem a „*za pokus o ublížení na zdraví mu hrozí...*“, kde je objekt vyjádřen osobním zájmenem, jež ukazuje k antecedentu¹⁶ „*pachatel*“ v kontextu textu směrem zpět, jedná se tedy o nevhodné (nadbytečné) užití anaforického objektu (NESČ 2017, Nulový objekt). V korektní formulaci by se anaforický objekt měl objevit až ve větě případně následující: „*X. Y. se dopustil pokusu o ublížení na zdraví. Hrozí mu ...*“

(3) „*Od začátku května jsme studovali hlavní příznaky lidí, kteří využívají mobilní aplikaci (srovnatelná s eRouškou v ČR) a od těch minulých se liší,*“ uvedl šéf studie *Tim Spector.*

(Indická varianta má jiné příznaky, lidé už neztrácejí čich. In: *novinky.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 15.6.2021 [cit. 15.6.2021]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/koronavirus/clanek/indicka-varianta-ma-jine-priznaky-lide-uz-neztraceji-cich-40363381#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=novinky.sznhp.box&dop_req_id=5e4IWpOmAHV-202106151451&dop_id=40363381&source=hp&seq_no=2&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz.)

Věta „*a od těch minulých se liší*“ se slučovací poměrem pojí s vedlejší větou přívlastkovou a rozvíjí nekongruentní atribut „*lidí*“, přičemž záměrem bylo vyjádřit, že se liší hlavní příznaky. Správně tedy reformulace a doplnění: „*... lidí, kteří využívají mobilní aplikaci [...] a jejichž příznaky se od těch minulých liší.*“

¹⁶ „*Výraz v předchozí výpovědi nebo replice*“ (PMČ 1995, s. 685).

6.1.2 Atrakce

Dle ČM (1981, s. 348) též větná spodoba. Spočívá v tom, že „*slovo ve větě je v jiném tvaru, než který mu podle mluvnické závislosti náleží, a to působením slova jiného.*“ NESČ (2017, Atrakce) doplňuje, že vzniká „*mechanickým přizpůsobením gramatického tvaru nějakého slova gramatickému tvaru slova sousedního*“. O chybu se nejedná pouze v případě, kdy struktura náleží frazému či idiomu (typ. příkladem je „*být širší než delší*“).

- (4) *Jak jde čas, cítím se silnější, poučuji se ze smolných situacích a pomohly mi i hovory s tou správnou osobou.*

(MIKOLÁŠ, Michal. Russell je silnější než dřív. I díky psychologům. In: *fl.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 9.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://fl.sport.auto.cz/clanek/russell-je-silnejsi-nez-driv-i-diky-psychologum>.)

V uvedeném příkladu je tvar substantiva „*situace*“ ovlivněn adjektivem „*smolný*“, které jej rozvíjí, a místo vyžadovaného tvaru genitivu „*situací*“, které vyžaduje predikát (*poučit se z něčeho*) je použit lokál „*situacích*“. Správně tedy: „*..., poučuji se ze smolných situací a pomohly mi ...*“

- (5) *Vedle toho ale přibylo oproti předchozím letům navíc řada zemřelých, řádově tisíce, u nichž ale zatím není jasná příčina.*

MENŠÍK, Jan. V Česku zabijí vedle covidu i něco jiného. Stát není schopen říct co. In: *novinky.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 15.6.2021 [cit. 15.6.2021]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/domaci/clanek/v-cesku-zabiji-vedle-covidu-i-neco-jineho-stat-neni-schopen-riect-co-40363368#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=novinky.sznhp.box&dop_req_id=5e4IWpOmAHV-202106151451&dop_id=40363368&source=hp&seq_no=1&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz.)

Uvedený příklad obsahuje konstrukci, která je výsledkem ovlivnění dvou konstrukcí různých: „*přibylo mnoho*“ a „*přibyla řada*“. Pokud je predikát v pasivu, minulém čase, nebo kondicionálu, shoduje také (spolu s výše uvedeným) ve jmenném rodě (PMČ, 1995). Reformulace: „*Vedle toho ale přibyla oproti předchozím letům navíc řada zemřelých, ...*“

(6) *Přičtíme 65 tisíc metrů převýšení a máme z toho monumentální výkon, ne nepodobný dávným cyklistickým šampionům z let, kdy si ještě závodníci museli všechno na trase zařídit sami.*

(JIR. Co je těžší než Tour de France? Objet ji celou sám, a to i s přejezdy mezi etapami. In: *sport.ceskatelevize.cz* [online]. Česká televize, 2021. 27.6.2021 [cit. 28.6.2021]. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/cyklistika/tour-de-france/tour-de-france-2021/co-je-tezsi-nez-tour-de-france-objet-ji-celou-sam-a-to-i-s-prejezdy-mezi-etapami/60d7610dd60dfef4a42a5e18>.)

V uvedeném příkladě dochází k užití nevhodné konstrukce „výkon, ne nepodobný dávným cyklistickým šampionům“ (= který není podobný šampionům), kde vypadl objekt výkonům, přičemž nekongruentní atribut „šampionům“ byl zřejmě ovlivněn právě tímto chybějícím výrazem. Správně: „...výkon, ne nepodobný výkonům dávných cyklistických šampionů ...“

6.1.3 Kontaminace

SČ (1998, s. 250) řadí kontaminaci k jevům, kdy „*dochází ke vzniku nových valencí*“ a doplňuje, že „*dochází k vzniku nové valence bez významové motivace, pouze na základě nezáměrného míšení valencí dvou lexikálně různých predikátorů*“ se stejným nebo protichůdným významem¹⁷. S ohledem na žurnalistický styl Minářová (2011, s. 196) spojuje kontaminaci¹⁸ s neznalostmi jazyka, které se objevují u „*náhodných dopisovatelů*“, přičemž tyto nedostatky „*unikly pozornosti redakce*“.

Ve spojení se substitucí a transformací je kontaminace v publicistice nástrojem pro aktualizaci frazémů (pořekadel, rčení, přísloví), které se nadále uplatňují v nových souvislostech. Ne vždy se takováto inovace zadaří (SS 2008, s. 256).

Kontaminací dochází ke směšování mimo normu a takto vzniklé doplnění není gramaticky správné, nicméně některá nová doplnění se postupem času mohou gramatikalizovat¹⁹ (NESČ 2017, Kontaminace).

¹⁷ S tímto pojetím se ztotožňuje i PMČ (1995, s. 433–434).

¹⁸ Spolu s ostatními „*prohřešky v syntaxi*“, tj. anakoluty, zeugmaty a chybně připojenými přívlasky (Minářová 2011, s. 196).

¹⁹ Např. „*předcházet něčemu*“ vs. původní „*předcházet něco*“ (NESČ 2017, Kontaminace).

(7) *Nyní se musíme soustředit na to, aby nedošlo k předčasnému ukončení podpůrných opatření a vyvarovat se negativním šokům prudkým návratem do normálu.*

(Ecofin: Ministři financí diskutovali o ekonomickém oživení i environmentálním zdanění. In: *kurzy.cz* [online]. Kurzy.cz, spol. s r.o., 2021. 22.5.2021 [cit. 20.6.2021]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/594289-ecofin-ministri-financi-diskutovali-o-ekonomickem-oziveni-i-environmentalnim-zdaneni/>.)

V uvedeném příkladu dochází k míšení dvou konstrukcí: sloveso „vyvarovat se“ má správné doplnění „něčeho“, nicméně je zde kontaminováno vazbou „vyhnout se něčemu“. Správně tedy: „... vyvarovat se negativních šoků...“ nebo „... vyhnout se negativním šokům ...“.

(8) *V konverzaci Feri Monice píše, že se chce „hlavně vyvarovat jejím pubertálním řečem“ – například že Feriho nezná, a nechce proto k němu jít přespat, a že ho nebaví lehkovážné přísliby.*

(RYCHLÍKOVÁ, Apolena. Další ženy promluvily o traumatizujících zážitcích s Dominikem Ferim. Problémy měla i nezletilá. In: *a2larm.cz* [online]. A2larm, 2021. 10.6.2021 [cit. 18.6.2021]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2021/06/dalsi-zeny-promluvily-o-traumatizujcich-zazitcich-s-dominikem-ferim-problemy-mela-i-nezletila/>.)

Stejná situace jako výše nastává i v tomto případě, správně tedy: „...vyvarovat se jejich pubertálních řečí...“ nebo „...vyhnout se jejím pubertálním řečem ...“.

Důležité je zmínit, že v obou uvedených příkladech byl jev identifikován v citacích mluveného projevu, tudíž lze předpokládat, že syntaktického prohřešku se primárně dopustil citovaný mluvčí v nepřipraveném komunikátu.

(9) *Tedy zákazník se bude muset při vstupu dokladem prokázat například absolvování PCR či antigenního testu s negativním výsledkem na nemoc Covid-19, či že je očkovaný a nebo v nedávné době prodělal zmíněnou nemoc, aby vůbec mohl vstoupit na zahrádku.*

(ELSNIC, Miroslav. Další změna v otevírání zahrádek: Zákazníky zkontroluje hygiena, nikoliv vrchní. In: *denik.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2021. 14.5.2021 [cit. 14.5.2021]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/restaurace-zahradky-covid-hygiena-20.html.)

Konstrukce souvětí v celém příkladu je neuspořádaná. V první větě se objevuje „*se bude muset při vstupu dokladem prokázat absolvování*“, kde jsou kontaminovány konstrukce *prokázat se dokladem čeho* (*prokázat se dokladem absolvování* – přísudek s adverbialním určením prostředku rozvitý neshodným přívlastkem) a konstrukce *prokázat dokladem koho, co* (*prokázat dokladem absolvování* – přísudek s objektovým komplementem v akuzativu).

Souvětí pokračuje větami sdělovacími, co dalšího bude muset zákazník případně prokázat: „...*že je očkovan nebo že v nedávné době prodělal zmíněnou nemoc*“. Druhá věta je připojena nadbytečnou (knižní) spojkou *či*, třetí věta je jednak nevhodně připojena dvojicí spojek *a nebo* (dostatečné by bylo *nebo*, protože nejde o silnou disjunkci), jednak nevhodně rozvita závislou větou připojenou spojkou *aby*. Tento způsob připojení závislé věty je nevhodný proto, že sugeruje interpretaci *prodělal zmíněnou nemoc, aby mohl vstoupit na zahrádku*. Korektní reformulace by mohla znít: „*Tedy aby mohl zákazník vůbec vstoupit na zahrádku, bude se muset při vstupu prokázat dokladem absolvování například PCR či antigenního testu s negativním výsledkem na nemoc Covid-19, dokladem, že je očkovan nebo že v nedávné době prodělal zmíněnou nemoc.*“

(10) *Chcete vypadat mladší? Těchto 5 účesů vám uberou roky*

(SLACHOVÁ, Eva. Chcete vypadat mladší? Těchto 5 účesů vám uberou roky. In: *svetzeny.cz* [online]. Burda International CZ s.r.o., 2021. 2.4.2021 [cit. 2.4.2021]. Dostupné z: https://www.svetzeny.cz/moda-a-krasa/chcete-vypadat-mladsi-techto-5-ucesu-vam-uberou-roky?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=hpfeed.sznhp.box&dop_req_id=9kXpEtD4jp5-202104021616&dop_id=11110615.)

V příkladě se mísí konstrukce „*tyto účesy uberou*“ a „*těchto pět účesů ubere*“. Správně je druhá možnost, jelikož pokud je ve výpovědi uveden číselný kvantifikátor typu pět (a výše), vyžaduje genitiv kvantifikovaného substantiva a určuje singulárový tvar predikátu (AGSČ 2013, s. 738), tedy: „*Těchto 5 účesů vám ubere roky*“.

(11) *Bluesmani nyní dvakrát přešli Colorado a díky toho se dostali zpět na čtvrtou příčku před Arizonu.*

(NĚMČÍK, Tomáš. Čtvrteční noc bude nabitá souboji v Kanadě a na západě USA. In: nhl.cz [online]. BPA sport marketing a.s., 2021. 28.4.2021 [cit. 20.6.2021]. Dostupné z: <https://www.nhl.cz/ctvrtecni-noc-bude-nabita-souboji-v-kanade-a-na-zapade-usa/5023862>.)

Konkurence konstrukcí „na základě toho“ a „díky tomu“ způsobila uvedenou kontaminaci. Internetová jazyková příručka Ústavu pro jazyk český AV ČR (Internetová jazyková příručka 2021, Díky) uvádí jako správnou rekcii „díky něčemu“, tedy spojení s dativem, správně je tedy: „... a díky tomu se dostali zpět ...“.

6.1.4 Zeugma

Podobně jako kontaminace, i zeugma je jev, při kterém dochází ke vzniku nových vazeb, a to „nezáměrně, mechanickým spojením jednoho pádu se dvěma různovazebnými slovesy“, tedy „zanedbáním dvojí vazby“ (PMČ 1995, s. 434). „[...]‘spřažení‘ dvou výrazů jedním závislým členem, který je syntakticky vztažen jen k jednomu z nich, ač syntakticky i významem patří k oběma“ je považováno za „nesplnění syntaktických pravidel“ (NESČ 2017, Zeugma). Je nutno doplnit, že zeugma vzniká „u souřadně spojených řídicích členů, z nichž každý vyžaduje jinou vazbu“, přičemž se „užije totožného závislého členu v tvaru určeném jen vazbou jednoho z těchto řídicích členů“ (ČM 1981, s. 348).

(12) *Dohnat a tvářit se, že se nic nestalo.*

(LEHOVCOVÁ, SUCHÁ, Lenka. Glosa: Zapomeň na pandemii a v létě dožen, co můžeš. Jsme pod tlakem. In: seznamzpravy.cz [online]. Seznam.cz, a. s., 2021. 22.6.2021 [cit. 22.6.2021]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/glosa-zapomen-na-pandemii-a-v-lete-dozen-co-muzes-jsme-pod-tlakem-167808>.)

V uvedeném příkladě dochází k jevu, kdy je vypuštěno pravovalenční doplnění prvního z koordinovaných sloves (dohnat něco, někoho). Slovesa jsou tak spřažena závislým členem druhého slovesa – adverbialním určením způsobu. Správná formulace s doplněním objektu (na základě kontextu): „Dohnat učivo a tvářit se, že...“.

(13) *Sochat do kamene i lidských duší*

(RAZIMOVÁ, Lad'a. Sochat do kamene i lidských duší. In: *novinky.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 18.6.2021 [cit. 20.6.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/clanek/sochat-do-kamene-i-lidskych-dusi-40363597>.)

V případě tohoto titulku se budeme řídit koncepcí, která za zeugma považuje i „*zanedbání sémantických preferencí kolokability*²⁰“ (NESČ 2017, Zeugma). Ke slovesu „*sochat*“ se vztahují souřadné spojené členy „*kámen*“ a „*duše*“. V prvním případě se jedná o přímé pojmenování skutečnosti, obrat „*sochat do lidských duší*“ je pojmenování obrazné.

Podobně je na tom i příklad (6) – „*dohnat*“ je míněno pouze obrazně, „*tvářit se*“ je pojmenování skutečnosti; objevuje se zde také zesměšňující aluze²¹ na komunistické heslo *Dohnat a předechnat!* (míněno kapitalismus), tedy i intertextovost.

6.1.5 Elipsa

Pojátkem pro různá pojetí elipsy (výpustky) je příklon k tomu, že elipsa je určitou částí, která z větné struktury byla vypuštěna v pozici, kde se očekávalo, že bude obsažena. Tuto konstrukci lze doplnit na základě komunikační situace, kontextu (srov. ZČS 1962; MČ 3 1987; Čechová 2011; NESČ 2017).

Podle MČ 3 (1987, s. 411–419) se elipsa dělí na kontextovou a situační²² (srov. ZČS 1962; ČPU 2010). V případě kontextové elipsy lze vypustit to, co je jasné z kontextu, přitomno je jen jádro výpovědi. Situační elipsou se reaguje bez ohledu na další slovní kontext, je vázána na aktuální situaci projevu (ČPU 2010, s. 273).

MČ 3 textovou elipsu²³ považuje také za prostředek koherence v textu. Takovouto kontextovou elipsu dále můžeme označit za anaforickou (v případě, že elidovaný prvek lze doplnit z bezprostředně předcházející textové jednotky, textu) a kataforickou (elidovaný prvek lze doplnit z následující textové jednotky). Nelze je však od sebe jednoznačně odlišit,

²⁰ „*Individuální formální a významová spojitelnost, schopnost kombinace jaz. prvku s jiným n. jinými.*“ (NESČ 2017, Kolokabilita).

²¹ „*Narážka, implicitní, náznakový odkaz v textu k sociální entitě nebo k jinému textu*“ (NESČ 2017, Aluze).

²² Veškeré konkrétní příklady uvedené v práci jsou elipsami kontextovými.

²³ MČ 3 (1987, s. 664) považuje elipsu za prostředek syntaktický, jelikož je neobsazenou pozicí, u které by se na základě syntaktického systému očekávalo obsazení (srov. NESČ 2017, Elipsa).

jelikož je potřeba zohlednit jazykový kontext, zkušenosti účastníků komunikace nebo grafickou úpravu textu (MČ 3 1987, s. 663–664).

Textové elipsy z hlediska syntaxe můžeme členit na elipsy části syntaktického členu (typicky vypouštění infinitivu po slovesech modálních a fázových – „*Musím k doktorovi.*“), dominujícího syntaktického členu (plnovýznamového slovesa, které je predikátem – „*Kam jedeš na dovolenou?*“ „*Zase do Krkonoš.*“), dominovaného syntaktického členu (typické pro dialog – „*Navštívíš nás zase brzy?*“ „*Navštívím.*“) a dominovaného potenciálního syntaktického členu (minimálně uplatňována „*Karel se vracel. Vesele si pískal.*“) (MČ 3 1987, s. 664–669).

(14) *Neměli jsme jinou možnost. Bottas musel na zastávku jako první, zni z Mercedesu*

(SKALOŠ, David. Neměli jsme jinou možnost. Bottas musel na zastávku jako první, zni z Mercedesu. In: *fl.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 20.6.2021 [cit. 21.6.2021]. Dostupné z: <https://flsport.auto.cz/clanek/nemeli-jsme-jinou-moznost-bottas-musel-na-zastavku-jako-prvni-zni-z-mercedesu>.)

(15) *Esteban Ocon a Sergio Pérez museli po prvním tréninku před sportovní komisaře.*

(KUBALA, Petr. Incident mezi Pérezem a Oconem bez trestu. Jezdci vysvětlili, co se stalo. In: *fl.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 16.4.2021 [cit. 16.4.2021]. Dostupné z: <https://flsport.auto.cz/clanek/incident-mezi-perezem-a-ocnem-bez-trestu-jezdci-vysvetlili-co-se-stalo>.)

V uvedených příkladech se jedná o elipsu části predikátu, konkrétně infinitivu plnovýznamového slovesa u složeného slovesného predikátu obsahujícím modální sloveso, tj. elipsu části syntaktického celku. Výpustka však nemá na srozumitelnost výpovědi vliv. Na základě kontextu by konstrukce šla doplnit na „*Bottas musel zamířit na zastávku jako první ...*“, respektive „*Esteban Ocon a Sergio Pérez museli po prvním tréninku předstoupit před [...] komisaře...*“. Jelikož se však jedná o vypuštění slovesa pohybu po modálním slovese, považuje se tato elipsa za ustálenou (NESČ 2017, Elipsa).

(16) *Kubalík na horské dráze. Trenérská výzva vzala Česku vítězství jen na chvíli*

(KEZ. Kubalík na horské dráze. Trenérská výzva vzala Česku vítězství jen na chvíli. In: *sport.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 31.5.2021 [cit. 6.6.2021]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/hokej/clanek/2434192-kubalik-na-horske-draze-trenerska-vyzva-vzala-cesku-vitezstvi-jen-na-chvili.html#section-artel>.)

(17) *Jde to a rychle. Portugalsko z nejhoršího na špici za necelé dva měsíce*

(SOBOTKA, Michal. Jde to a rychle. Portugalsko z nejhoršího na špici za necelé dva měsíce. In: *novinky.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 15.3.2021 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/koronavirus/clanek/jde-to-a-rychle-portugalsko-z-nejhorsiho-na-spici-za-necelle-dva-mesice-40353978>.)

V uvedených příkladech titulků evidujeme úplné vypuštění predikátu, jedná se tedy o elipsu dominujícího syntaktického členu. Nevětná výpověď je v obou případech postavena vedle výpovědí větných. Titulky zde záměrně popírají požadavek o sdělení co nejstručnějšího a nejvýstižnějšího s maximem informací (Minářová 2011, s. 77), naopak účelem je „*upoutat čtenářovu pozornost a získat si jej k přečtení celého článku*“ (Křístek 1973, s. 231). To je více patrné v druhém titulku, kdy čtenáři není poskytnuta možnost žádného doplnění z kontextu titulku.

(18) *Tričko za padesát, svíčky za třicet. Co stojí za hodinami ve frontě do Primarku*

(MIHALIČEK, Jan. Tričko za padesát, svíčky za třicet. Co stojí za hodinami ve frontě do Primarku. In: *seznamzpravy.cz* [online]. Seznam.cz, a. s., 2021. 17.6.2021 [cit. 17.6.2021]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fotky-primark-otevrel-lide-stali-frontu-na-levnou-modu-az-pod-kone-167551#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=zpravy.sznhp.box&dop_req_id=6QHDv3DFsHD-202106171441&dop_id=167551&source=hp&seq_no=1&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz.)

V uvedeném příkladě pozorujeme jak elipsu predikátu, tak elipsu značky měny. Jelikož zde můžeme doplnit verbum finitum, označujeme dle Macháčkové²⁴ (1985) tento titulek jako „*titulek s elipsou VF*“.

²⁴ K problematice také viz kapitolu 6.1.5 níže.

(19) *Po Slavii další skandál! Opice u Morelose.*

(20) *Nejdřív Glen Kamara po čtvrtěčném osmifinále Evropské ligy s pražskou Slavií, teď pro změnu jeho kolumbijský spoluhráč Alfredo Morelos po ligové bitvě o Glasgow.*

(21) *I proto nové a nové vlny na beztak rozbouřené hladině emocí a hněvu. Proto i hojně citované vystoupení čtyřiatřicetiletého kapitána Livingstonu Marvina Bartleyho.*

(22) *Fotbalové instituce ve Skotsku, stejně jako orgány UEFA.*

(ZP. Po Slavii další skandál! Opice u Morelose. Rangers opět řeší rasistický atak na svého hráče. In: *sport.cz* [online]. BORGIS a. s.2021. 22.3.2021 [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/evropske-ligy/clanek/2224159-po-slavii-dalsi-skandal-opice-u-morelose-rangers-opet-resi-rasisticky-atak-na-sveho-hrace.html>.)

Naprostým unikátem v nasbíraném materiálu jsou uvedené příklady výpustek v rámci jediného článku. V rámci žádného jiného článku se nepodařilo v poměrně krátkém textu identifikovat takové množství výpustek. Pozorujeme úplné vypuštění predikátu, tj. elipsu dominujícího syntaktického členu. Zajímavostí také je, že se jedná o katafory – elidované prvky lze doplnit vždy z následujících výpovědí. Ani v tomto případě elipsy nezpůsobují nesrozumitelnost.

Opačná situace nastává v následujícím příkladě:

(23) *Okresní soud v Berouně schválil dohodu o vině a trestu pro známého advokáta Jiřího Teryngela. Ze soudní síně kvůli tomu odešel s milionovým finančním trestem.*

(STO. Advokát Teryngel přiznal statisícový úplatek pro soudce Sováka, od soudu odešel s milionovou pokutou. In: *irozhlas.cz* [online]. Český rozhlas, 2021. 24.6.2021 [cit. 25.6.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/soudce-sovak-jiri-teryngel-kauza-soudce-sovaka-pokuta-dohoda-o-vine-a-trestu_2106241031_sto.)

Běžné nevyjádření podmětu v češtině za elipsu nepokládáme. V tomto případě ovšem není subjekt ve 3. osobě z předchozího textu jasný, proto o textové elipse hovoříme (MČ 3 1987, s. 699). Elipsa zde způsobuje nejasnost ve vyjádření, není jasné, kdo s trestem ze soudní síně odešel (zda soudce, či advokát). Jasného vyjádření by se dosáhlo doplněním

subjektu: „*Ze soudní síně kvůli tomu advokát odešel ...*, popř. *Ten kvůli tomu ze soudní síně ...*“.

(24) *Hamilton: Souboje s Vettelem patří k mým nejoblíbenějším*

(ŠLÉGL, Jiří. Hamilton: Souboje s Vettelem patří k mým nejoblíbenějším. In: *f1sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 16.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://f1sport.auto.cz/clanek/hamilton-souboje-s-vettelem-patri-k-mym-nejoblibenejsim>.)

(25) *Villeneuve: Sainz představuje pro Leclerca skutečnou hrozbu*

(SKALOŠ, David. Villeneuve: Sainz představuje pro Leclerca skutečnou hrozbu. In: *f1sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 10.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://f1sport.auto.cz/clanek/villeneuve-sainz-predstavuje-pro-leclerca-skutecnou-hrozbu>.)

(26) *Mortara o nehodě v Rijádu: Čekal jsem strašnou bolest*

(ŠLÉGL, Jiří. Mortara o nehodě v Rijádu: Čekal jsem strašnou bolest. In: *f1sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 9.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://f1sport.auto.cz/clanek/mortara-o-nehode-v-rijadu-cekal-jsem-strasnou-bolest>.)

Ve zpravodajských titulcích (ale nejen tam) se často setkáváme s konstrukcemi s dvojtečkou. Častý je výskyt citace, prostředku, který se používá „*k označení procesu citování*“ (PMČ 1995, s. 659). Při citaci cizích výroků se typicky používá přímá řeč, která je uvozena uvozovací větou. Uvozovací věta je součástí tzv. složené promluvy s citátem, kdy citát explicitně začleňuje do textu s tím, že většinou udává její původ (Hrbáček 1994, s. 106). Jádrem uvozovací věty je „*verbum dicendi (sloveso mluvení či pravení), případně verbum sentiendi/cogitandi (sloveso myšlení)*“, dále může uvozovací věta obsahovat například různé adverbialní výrazy determinující *verbum dicendi* (NESČ 2017, Uvozovací věta).

V příkladech (24) – (26) můžeme pozorovat modifikaci uvozovací věty. Je vypuštěno její jádro, *verbum finitum*, a věta je omezena pouze na vyjádření subjektu (v posledním příkladě i objektu s nekongruentním atributem). Přímá řeč je zde navíc osvobozena o uvozovky pro ni typické a může tak připomínat nevlastní přímou řeč (ta se vyznačuje absencí grafického značení).

Titulky můžeme dělit na ty bez verba finita (VF) a na titulky s elipsou VF. První případ se nazývá „*titulek nápisový*“. Jak název naznačuje, takový titulek funguje jako nápis, vymezuje téma článku a není považován za elipsu. Druhý případ, titulek bez nápisového charakteru, lze o VF doplnit, tedy jde o titulek s elipsou (Macháčková, 1985). Řadí se mezi ně všechny výše uvedené příklady titulků. Příklad titulku nápisového:

(27) *Test Rolls-Royce Phantom: Opravdový vrchol*

(LAŽANSKÝ, Milan. Test Rolls-Royce Phantom: Opravdový vrchol. In: *novinky.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 15.5.2021 [cit. 19.5.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/auto/automoto-testy/clanek/test-rolls-royce-phantom-opravdovy-vrchol-40360107>.)

6.1.6 Parenthese

Jako vsuvku (parentezi) někdy hodnotíme „*jakýkoliv výraz v rámci věty, který není v žádném přímém syntaktickém vztahu ke kterémukoliv z jejích větných členů a bývá od centrálních složek věty oddělen v mluvě pauzou, v písmu pak z obou stran pomlčkou, závorkou nebo čárkou*“ (AGSČ, 2013).

Může nabývat podob věty hlavní i vedlejší, n-tice vět spojených hypotakticky, paratakticky, oběma způsoby nebo nevětné syntaktické skupiny (NESČ 2017, Vsuvka). Pokud se jedná o vsouvání komentáře mluvčího, které přináší tematické odbočky, doplňující informace, postoj mluvčího, jedná se o vedlejší promluvovou linii (Hirschová 2012, s. 108).

V žurnalistice se setkáváme se vsuvkami často, jsou pro tento styl typické. Jsou to větné parenthese odkazující na jiný zdroj informací, připomínky obecného/veřejného mínění (např. *jak se říká, jak známo*), odkazy na konkrétní pramen, které přidávají sdělení na naléhavosti a jsou prostředkem stylové aktualizace²⁵. Arzenál žurnalistických vsuvek není rozsáhlý, pozorujeme určitou stereotypnost a ustálenost (Minářová 2011, s. 225). Obvyklé jsou také vsuvky obsahující výroky konkrétních osob (SSČ 1997, s. 189).

²⁵ „*Ve stylistice záměrná odchylka od standardního užití jazykových výrazových prostředků.*“ (NESČ 2017, Aktualizace).

(28) *Ferrari v řadě uplynulých sezon dokázalo Mercedes potrápít, ale – velmi výstižně – nestačilo s dechem.*

(Očekávaná bitva Mercedes – Red Bull je tu! In: *f1.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 15.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://f1sport.auto.cz/clanek/ocekavana-bitva-mercedes--red-bull-je-tu>.)

V následujícím příkladě můžeme vidět větnou vsuvku, která se dá označit za autorův komentář/vyjádření epistémického postoje.

(29) *Loni se Vettel trápil ve slabém Ferrari, letos, jak se zatím zdá, bude bojovat v Aston Martinu na hraně první a druhé desítky.*

(ŠLÉGL, Jiří. Hamilton: Souboje s Vettelem patří k mým nejoblíbenějším. In: *f1.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 16.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://f1sport.auto.cz/clanek/hamilton-souboje-s-vettelem-patri-k-mym-nejoblibenejsim>.)

Zde má vsuvka podobu vedlejší věty a dá se hodnotit jako vedlejší promluvová linie.

(30) *Chcete-li se projet autem centrem Paříže – ono tedy není moc o co stát, provoz je tam nesmírně hustý, ale různí lidé mají různé záliby – měli byste si pospíšet.*

(BEDNÁŘ, Marek. Paříž chce zavřít centrum pro auta už příští rok. Rezidenti mají mít výjimku. In: *novinky.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 15.5.2021 [cit. 19.5.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/auto/clanek/pariz-chce-zavrit-centrum-pro-auta-uz-pristi-rok-rezidenti-maji-mit-vyjimku-40360319>.)

V tomto případě se jedná o vsuvku ve formě tří paratakticky spojených vět a dá se taktéž hodnotit jako vedlejší promluvová linie, přičemž nám jsou podávány doplňující informace. Nápadné je „přetětí výpovědi druhou z jiné roviny“, podle ZČS se tedy jedná o druh koordinace (ZČS 1962, s. 26–27).

(31) *Zadní lavice je u obou verzí pochopitelně pouze lavice, tady nic speciálního – ani kdovíjakou prostornost, tady je německá konkurence lepší – nečekejte.*

(BEDNÁŘ, Marek. Dvojtěst Hyundai i30 kombi po faceliftu: Racionální diesel vs. dychtivý benzín v N Line. In: *novinky.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 18.5.2021 [cit. 19.5.2021]. Dostupné z:

<https://www.novinky.cz/auto/automoto-testy/clanek/dvojtest-hyundai-i30-kombi-po-faceliftu-racionalni-diesel-vs-dychtivy-benzin-v-n-line-40360276>.)

Nevětná syntaktická skupina spolu s vedlejší větou tvoří doplňující informaci ke sdělení a opět se může řadit do vedlejší promluvové linie.

6.1.7 Samostatný větný člen

Podle NESČ je samostatný větný člen (SVČ) souhrnným názvem pro parcelaci (záměrné rozčlenění věty na samostatné výpovědní celky) a předsouvání²⁶ (výraz předsunutý před výpověď), alternativním termínem k problematice samostatného větného členu je osamostatňování větných členů (OVČ) (NESČ 2017, Samostatný větný člen).

Čechová naopak za SVČ považuje výraz, nejčastěji s vlastnostmi subjektu, objektu, či adverbialního určení²⁷, který stojí mimo vlastní větu, přičemž ve vlastní větě je zastoupen odkazovacím výrazem. OVČ jsou poté „*větné členy oddělené od věty zvukově či graficky. Stojí na konci věty a jsou od věty odděleny kadencí, antikadencí a zpravidla pauzou [...] Jde o zvukovou a grafickou segmentaci věty, tzv. parcelaci.*“ (Čechová 2011, s. 297). K parcelaci přiřazuje též pojem reliéfizace věty, tj. zvukové a grafické vyčlenění větných členů v rámci věty tam, kde ve větě obvykle stojí, zatímco dochází k jejich významovému zdůraznění, či oslabení (Čechová 2011, s. 298).

Volně vytčené větné členy či nověji osamostatněné části výpovědi jsou dle ČPU členy vytknuté mimo větnou strukturu, kde je na ně odkázáno zájmeným zástupným výrazem. Vytčené členy mohou stát jak v antepozici, tak v postpozici. Je možné vytýkat téma²⁸ (v případě objektivního slovosledu²⁹) i réma³⁰ výpovědi (v případě subjektivního slovosledu³¹) (ČPU 2010, s. 278).

²⁶ Též vytýkání větných členů (NESČ 2017, Předsouvání).

²⁷ Dle ČM také infinitivu. Takový výraz může být vytknut předem, či dodatečně připojen (ČM 1981, s. 344).

²⁸ Východisko výpovědi (SČ 1998, s. 443).

²⁹ Slovosled od tématu k rématu (ČPU 2010, s. 278).

³⁰ Jádro výpovědi (SČ 1998, s. 443).

³¹ Slovosled od rématu k tématu (ČPU 2010, s. 278).

MČ 3 spolu s parcelací definuje také přičleňování (kompletaci). K ní dochází v případě, kdy podavatel textu věty doplňuje. Je spojena se spontánností a dochází k ní častěji v mluveném textu. Vyčleňované a přičleňované výrazy označujeme jako parceláty, resp. kompletanty. Často není jednoduché určit, jaký procesem výsledná konstrukce vznikla (MČ 3 1987, s. 679).

(32) *Plamen zažehnutý Leonardem Cohenem plápolá dál. V knize básní i textů*

(ZAVŘELOVÁ, Monika. Marek. Plamen zažehnutý Leonardem Cohenem plápolá dál. V knize básní i textů. In: *idnes.cz* [online]. MAFRA a. s., 2021. 12.6.2021 [cit. 20.6.2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/leonard-cohen-kniha-plamen-poezie-basne-hudebnik.A210610_104744_literatura_kiz.)

V uvedeném příkladě se jedná o asyndeticky připojený parcelát rozvíjící, nevětný, nevalenční, rozvíjející (MČ 3 1987, s. 680), konkrétně o adverbialní určení místa. V tomto případě se nabízí konkurence s větným ekvivalentem. Ekvivalent se od parcelátu však liší tím, že jej nelze začlenit do předchozí věty (MČ 3 1987, s. 681), což v tomto případě neplatí.

(33) *Ve smyslu konkrétních dopadů není moc co hodnotit, protože se oba státníci dohodli jen na jediné věci: návratu velvyslanců obou zemí do Moskvy a Washingtonu. Což se čekalo.*

(NOVÁK, Martin. Navenek jen úsměv a fotka. O tom podstatném Biden s Putinem před novináři nemluvili. In: *aktualne.cz* [online]. Economia, a. s., 2021. 17.6.2021 [cit. 19.6.2021]. Dostupné z: [https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/reagan-mluvil-o-risi-zla-biden-o-zabijakovi-od-zenevy-se-ani/r~ca3a7a2ccf5611ebb02dac1f6b220ee8/.](https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/reagan-mluvil-o-risi-zla-biden-o-zabijakovi-od-zenevy-se-ani/r~ca3a7a2ccf5611ebb02dac1f6b220ee8/))

Parcelátem je v tomto případě podřazená věta, konkrétně nepravá věta vztahová, jedná se tedy o parcelát větný, který je hypotaktickým vyjádřením věty „*a to se čekalo*“.

(34) *Zajistit by je měli zahraniční dodavatelé. Například z Izraele, případně z Německa či Španělska.*

(VALÁŠEK, Lukáš, HORÁK, Jan. Česko nedává dost peněz na obranu. Vláda navíc hodlá připravit armádu o 10 miliard. In: *aktualne.cz* [online]. Economia, a. s., 2021. 9.6.2021 [cit. 19.6.2021].

Dostupné z: [https://zpravy.aktualne.cz/domaci/vlada-necekane-ukrojila-miliardy-armade-na-rok-2020-znamenal/r~85af7a22c85f11eb9106ac1f6b220ee8/.](https://zpravy.aktualne.cz/domaci/vlada-necekane-ukrojila-miliardy-armade-na-rok-2020-znamenal/r~85af7a22c85f11eb9106ac1f6b220ee8/))

Uvedený příklad lze považovat za kompletaci – autorovým záměrem zde bylo svou výpověď doplnit, blíže specifikovat. Kompletantem je rozvitá nevětná fráze. Nabízí se srovnání s textovou elipsou, ale od ní se kompletant liší tím, že jej lze začlenit do předchozí věty jako komentující vsuvku (MČ 3 1987, s. 681).

(35) *Rangers řeší další rasistický atak na svého fotbalistu. A celý skotský fotbal s nimi.*

(ZP. Po Slavii další skandál! Opice u Morelose. Rangers opět řeší rasistický atak na svého hráče. In: *sport.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 22.3.2021 [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/evropske-ligy/clanek/2224159-po-slavii-dalsi-skandal-opice-u-morelose-rangers-opet-resi-rasisticky-atak-na-sveho-hrace.html>.)

Opět by se mohlo jednat o kompletant, a to ve formě větné.

6.1.8 Oslovení

„Oslovením nazýváme slovo nebo skupinu slov, která označují, ke komu se obrací řeč“ (ČM 1981, s. 343). Bývá vyjádřeno nejčastěji vokativem, hovorově pak v některých případech nominativem (srov. ČM, 1981; Čechová, 2011). Ačkoliv oslovení souvisí obsahovým významem s výpovědí, ke které je připojeno, gramaticky na ní nezávisí (ČM 1981, s. 343). Vokativ může být také samostatnou výpovědí (Čechová, 2011, s. 299). Ve větě se odděluje čárkou. Stojí-li oslovení samostatně, píše se za ním vykřičník a podle ČM (staré školské pojetí) je jednočlennou větou neslovesnou (ČM 1981, s. 343).

(36) *De Gea a obnažená bolest. Davide, proč ty vlastně neumíš chytat penalty?*

(PALIČKA, Petr. De Gea a obnažená bolest. Davide, proč ty vlastně neumíš chytat penalty? In: *idnes.cz* [online]. MAFRA a. s., 2021. 12.6.2021 [cit. 7.6.2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/fotbal/pohary/evropska-liga-finale-penalty-david-de-gea.A210527_154522_fot_pohary_par.)

6.1.9 Citoslovce

Podobně jako oslovení, ani citoslovce (interjekce) zpravidla³² nejsou větným členem a často stojí samostatně jako jednočlenná věta citoslovečná (ČM 1981, s. 343). Mohou se ovšem spojovat s jinými výpověďmi, nebo se významově zapojovat do výpovědi jako expresivní modifikátor či kontaktní prostředek (Čechová 2011, s. 299).

(37) *Ach ti Skotové... Jejich zpřísněné nároky stály český fotbal 4 miliony*

(DOS, Ach ti Skotové... Jejich zpřísněné nároky stály český fotbal 4 miliony. In: *sport.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 27.5.2021 [cit. 30.5.2021]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/euro2020/clanek/2419341-ach-ti-skotove--jejich-zprisenene-naroky-staly-cesky-fotbal-4-miliony.html>.)

(38) *Ach, ta vyloučení. Hokejová osmnáctka v přestřelce podlehla Finům*

(STEHNO, Bohuslav. Ach, ta vyloučení. Hokejová osmnáctka v přestřelce podlehla Finům. In: *idnes.cz* [online]. MAFRA a. s., 2021. 29.4.2021 [cit. 5.5.2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hokej/reprezentace/ms-u18-2021-usa-cesko-finsko-skupina-b-2-zapas.A210429_044524_reprezentace_bobo.)

V uvedených příkladech můžeme pozorovat interjekce emocionální, chybně však v prvním případě citoslovce není odděleno čárkou (po podobném citoslovci zpravidla následuje ve výslovnosti pauza).

(39) *Ahoj, uvidíme se na konci srpna. Mladá cestovatelka vyrazila pěšky do Istanbulu*

(JANUSZEK, Tomáš. Ahoj, uvidíme se na konci srpna. Mladá cestovatelka vyrazila pěšky do Istanbulu. In: *denik.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2021. 1.6.2021 [cit. 15.6.2021]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/cestovani/ahoj-uvidime-se-na-konci-srpna-mlada-cestovatelka-vyrazila-pesky-do-istanbulu-20.html>.)

Tento příklad nám demonstruje interjekce fatické (ustálený neformální pozdrav), které slouží „k navázání a udržení kontaktu mezi mluvčím a adresátem“ (NESČ 2017, Citoslovce).

³² Citoslovce umí také obsazovat syntaktické pozice (často slovesa ve funkci predikátu) ve větě, aniž by flexí vyjadřoval vyžadované rysy dané pozice (NESČ 2017, Citoslovce).

(40) *Bum, prásk! Nadějní čeští bojovníci rozdávali v OKTAGONU nemilosrdné knockauty*

(MAK, JAB. Bum, prásk! Nadějní čeští bojovníci rozdávali v OKTAGONU nemilosrdné knockauty. In: *sport.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 31.5.2021 [cit. 10.6.2021]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/ostatni/clanek/2432319-bum-prask-nadejni-cesti-bojovnici-rozdavali-v-oktagonu-nemilosrdne-knockauty.html>.)

Internetová média nabízejí i příklady zvukomalebných interjekcí, která imitují zvuky a řadí se na rozdíl od předchozích mezi interjekce objektivní. Užití těchto prostředků je bezesporu opět podmíněno snahou upoutat pozornost čtenáře.

6.1.10 Kumulace předložek

Sled dvou prepozic za sebou se „*vyskytuje převážně v takových typech textů, pro které jsou charakteristické věty se složitěji rozvitými jmennými frázemi a kondenzovaná větná stavba*“ (Štícha 2011, s. 799).

Kumulace předložek je jevem v textech periferním a normativní příručky ji vesměs hodnotí jako nevhodnou pro psaný standard (Štícha 2011, s. 800–801).

(41) *Vyplývá to z v pondělí zveřejněných výsledků americké studie provedené na 32 tisících dobrovolnících ve Spojených státech, v Chile a Peru.*

(JEMELKA, Petr. AstraZeneca je 100% úspěšná v prevenci úmrtí a hospitalizace. In: *novinky.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 22.3.2021 [cit. 22.3.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/clanek/astrazeneca-je-100-uspesna-v-prevenci-umrti-a-hospitalizace-40354762>.)

(42) *Vyplývá to z v úterý zveřejněných výsledků volebního modelu agentury Median.*

(Median: Volby by vyhrála koalice Pirátů a STAN s 24 procenty. Oproti dubnu oslabila, druhé ANO naopak posílilo. In: *ihned.cz* [online]. Economia, a. s., 2021. 1.6.2021 [cit. 6.6.2021]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-66932560-median-volby-by-vyhrala-koalice-piratu-a-stan-s-24-procenty-oproti-dubnu-oslabila-druhe-ano-naopak-posililo>.)

Kumulace předložek v uvedených příkladech vznikla přesunutím rozvitého přívlastku z postpozice do antepozice, tedy před rozvíjené jméno. V korektní podobě (v postpozici) by

se objevila tendence oddělovat takový přívlastek čárkou a tím komunikačně oslabit jeho sdělnou závažnost, nebo jej vyjádřit závislou větou, a tím jeho závažnost naopak posílit. Korektní formulace by měla podobu: *Vyplývá to z výsledků americké studie, provedené [...], zveřejněných v pondělí/které byly zveřejněny v pondělí.*

Takovéto přesouvání rozvitého přívlastku se ve stylově méně náročných projevech připouští, pokud je možné konstrukci bez problémů vyslovit a pokud to není na úkor srozumitelnosti. Nepřípustné jsou však případy, kdy by se vedle sebe ocitly dvě stejné předložky (“*vyplývá to z z výzkumu získaných údajů*“) (srov. SČ 1998, s. 324-325; také Grepl, Karlík 1999, s. 111.)

(43) *Oba se s pro ně neznámou technikou seznamovali během jediného testovacího dne před závodním víkendem.*

(ŠLÉGL, Jiří. Druzí v Mugellu! Josef Král a Scuderia Praha slaví pódium. In: *fl.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 27.3.2021 [cit. 29.3.2021]. Dostupné z: <https://fl.sport.auto.cz/clanek/druzi-v-mugellu-josef-kral-a-scuderia-praha-slavi-podium>.)

(44) *Tomu odpovídá i vzhled, designérům Renaultu se umně povedlo naroubovat proporce X6 na menší technický základ a vše zkombinovat s pro značku dnes typickým pojetím přídě a zádě.*

(PŘIBYL, Martin. Nemáte dva miliony na BMW X6? Vyzkoušeli jsme zmenšeninu od Renaultu za 620 tisíc. In: *aktualne.cz* [online]. Economia, a. s., 2021. 25.6.2021 [cit. 27.6.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/auto/nemate-dva-miliony-na-bmw-x6-vyzkouseli-jsme-zmenseninu-od-r/r~8869bdbad32f11eb9106ac1f6b220ee8/>.)

Prepozice a jmenná fráze, která je součástí zapuštěného výrazu bývá holá či minimálně rozvitá, často vyjádřená spojením prepozice + zájmeno, tedy fráze „*pro ně*“ / prepozice + substantivum „*pro značku*“ zapuštěna do fráze „*s neznámou technikou*“ / „*s dnes typickým pojetím*“. Nastává opět situace, kdy byl do antepozice přesunut rozvitý přívlastek.

6.1.11 Apoziopeze

Apoziopeze je termín, který označuje přerušení a nedokončení výpovědi (intonačně nebo graficky). Na rozdíl od elipsy však z kontextu či situace není možno výpověď doplnit nebo rekonstruovat, navíc je elipsa na rozdíl od apoziopeze ukončená a intonačně nedeformovaná (MČ 3 1987, s. 660). Dalším rozdílem je, že „v elipse zůstává zachováno réma“, kdežto syntaktické přerušení motivované emocionálně, či ztrátou výpovědní perspektivy, tedy apoziopeze v sobě réma zachované nemá (PMČ 1995, s. 697).

Apoziopeze není elipsou, ale je jejím speciálním druhem, tzv. elipsou fatickou. Příklady, kdy syntax věty prozrazuje, jaká struktura zůstala nevyjádřena (adjektivum, infinitivní skupina, věta, ...), se mohou stát „konvencionalizovaným prostředkem dosažení zamýšleného komunikačního efektu“ (NESČ 2017, Apoziopeze).

Opakem apoziopeze je proziopeze, tj. nerealizace začátku konstrukce (MČ 3 1987, s. 660).

(45) *Ach ti Skotové... Jejich zpřísněné nároky stály český fotbal 4 miliony*

(DOS, Ach ti Skotové... Jejich zpřísněné nároky stály český fotbal 4 miliony. In: *sport.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 27.5.2021 [cit. 30.5.2021]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/euro2020/clanek/2419341-ach-ti-skotove--jejich-zprisenene-naroky-staly-cesky-fotbal-4-miliony.html>.)

Znovuvedený příklad zde slouží k demonstraci apoziopeze. Ze syntaxe nedokončené výpovědi lze však jen těžko odhadnout, která struktura zůstala nevyjádřena.

(46) *Fernando Alonso pracuje na vlastní autobiografii. Dychtiví čtenáři si ale musí počkat... nejméně do roku 2023.*

(KUBALA, Petr. Alonso odložil vydání autobiografie na konec kariéry. Pak povím svou pravdu, říká. In: *f1sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 16.4.2021 [cit. 16.4.2021]. Dostupné z: <https://f1sport.auto.cz/clanek/alonso-odlozil-vydani-autobiografie-na-konec-kariery-pak-povim-svou-pravdu-rika>.)

Odlišným příkladem (46) je přerušovaná a poté dokončená výpověď. Nesplňuje tedy definici apoziopeze, ale shoduje se s ní v grafickém označení a ve funkci ozvláštňení vyjádření.

6.1.12 Závislé věty připojené nevhodným vztažným výrazem

Problematiku nevhodného určení rozvíjeného větného členu si ukážeme na konstrukcích s relativními větami.

Relativní (vztažné) věty patří mezi nevalenční výrazy tvořící složku nominální skupiny³³, jejímž jádrem je apelativum. V rámci této skupiny zaujímají pozici shodného přívlastku (SČ 1998, s. 183). „*Shoda přívlastkové věty je signalizována v rodě a čísle relativa*“ (SČ 1998, s. 319). Relativní věty bývají uvozovány vztažnými zájmeny a vztažnými zájmennými příslovci.

Relativní věty dělíme na restriktivní a nerestriktivní. V případě restriktivní věty je propozice relativní věty omezená množinou vymezenou jádrovým jménem. Nerestriktivní relativní věta se vztahuje na nominální skupinu, která sama pojmenovává to, co má mluvčí na mysli, jako množinu/prvek. Extenze už je dána, nemůže být relativní větou omezena (SČ 1998, s. 184–187).

(47) *Nakonec to byla právě Bulovka, kdo 17. října s firmou ABF miliardáře Petra Sehnala uzavřel smlouvu.*

(Ministerstvo zamítlo uhradit Bulovce 90 milionů za provoz polní nemocnice v Letňanech. In: *aktualne.cz* [online]. Economia, a. s., 2021. 9.6.2021 [cit. 19.6.2021]. Dostupné z: [https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ministerstvo-zamitlo-uhradit-bulovce-90-milionu/r~dc7636b4c92e11ebb02dac1f6b220ee8/.](https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ministerstvo-zamitlo-uhradit-bulovce-90-milionu/r~dc7636b4c92e11ebb02dac1f6b220ee8/))

Uvedený příklad je tzv. důrazově vytýkací konstrukce. Ta slouží k vytčení jádra výpovědi (SČ 1998, s. 189). Vztažné zájmeno „*kdo*“ je zvoleno nevhodně (nemocnice není osoba, metonymická personifikace zde není vhodná). Vhodnější se jeví užití vztažného zájmena „*kteřá*“, i když by vznikla tzv. nepravá vedlejší věta.

(48) *Byla to i chyba brankáře Stekelenburga, který nedosáhl na centr, jenž Kalas hlavou vrátil do nebezpečného prostoru.*
(ČIHÁK, Jiří. Nizozemsko - Česko 0:2, červená, Holeš, Schick! Senzační postup do čtvrtfinále.

³³ Výraz, jehož dominujícím členem je substantivum, či zájmeno (NESČ 2017, Nominální skupina).

In: *idnes.cz* [online]. MAFRA, a. s., 2021. 37.6.2021 [cit. 30.6.2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/fotbal/euro-2021/osmifinale-mistrovstvi-evropy-euro-2021-nizozemsko-cesko-online.A210627_100942_euro-2020_vp2.)

V příkladě vidíme restriktivní relativní větu individuálně specifikující, podtyp identifikující (SČ 1998, s. 186), která je uvozena knižním „*jenž*“. Knižní zájmeno bylo zjevně užito proto, aby se neopakovalo „*který*“, tvar je ovšem chybný, protože v konstrukci dané vedlejší věty jde o objekt přísudku „*vrátil*“. Měl tedy být užit akuzativ „*ježž*“.

6.1.13 Nepravé skladební dvojice

„*Vznikají (zvláště v písemném jazyce) nevhodným umístěním větného členu tak, že jej možno spojovat s jiným členem větným, než ke kterému patří*“ (NS 1969, s. 56). Následně dochází k nezamýšlené interpretaci dvojice větných členů jako skladební dvojice (NESČ 2017, Nepravá skladební dvojice).

(49) *Vymetené nebe. Snímky ukazují, jak dopadly na Bělorusko zastavené lety*

(JUNA, Petr, BOROVIČ, Adam. Vymetené nebe. Snímky ukazují, jak dopadly na Bělorusko zastavené lety. In: *seznamzpravy.cz* [online]. Seznam.cz, a. s., 2021. 28.5.2021 [cit. 30.5.2021]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/provoz-nad-beloruskem-slabne-rusko-nepousti-letadla-ktera-leti-mimo-156221.>)

Z uvedeného příkladu není jasné, zda snímky ukazují, jak dopadly lety směrem na Bělorusko, nebo jaký dopad mělo na Bělorusko to, že lety byly zastaveny. Tedy zda „*na Bělorusko*“ je součástí předsunutého neshodného atributu (*lety na Bělorusko*), který měl být v postpozici, nebo zda je adverbialním určením místa k přísudku *dopadly*. Jednoznačné vyjádření: „*Snímky ukazují, jak na Bělorusko dopadly zastavené lety.*“

(50) *Účastník dvou mistrovství světa a Světového poháru v zámořské soutěži odehrál v letech 2013 až 2019 více než 300 zápasů za St. Louis a Washington.*

(Jaškin rozvázal smlouvu v Dynamu Moskva, míří zpět do NHL. Za jaký klub bude hrát? In: *sport.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 31.5.2021 [cit. 31.5.2021] Dostupné z: <https://www.sport.cz/hokej/nhl/clanek/2432202-jaskin-rozvazal-smlouvu-v-dynamu-moskva-miri-zpet-do-nhl-za-jaky-klub-bude-hrat.html#section-artcl.>)

Interpretace výpovědi v tomto případě by mohla směřovat k tomu, že se hraje Světový pohár v zámořské soutěži, tedy „v *zámořské soutěži*“ je atribut nekongruentní. Jelikož „Světový pohár v zámořské soutěži“ neexistuje, spojení „v *zámořské soutěži*“ musí být adverbialní určení místa u přísudku. Jednoznačným vyjádřením je: „*Účastník dvou mistrovství světa a Světového poháru odehrál v zámořské soutěži v letech ...*“

(51) *Lékaři jako zázrakem odhalili jen pohmožděné svaly a několik natažených vazů.*

(ŠLÉGL, Jiří. Mortara o nehodě v Rijádu: Čekal jsem strašnou bolest. In: *f1sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 9.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://f1sport.auto.cz/clanek/mortara-o-nehode-v-rijadu-cekal-jsem-strasnou-bolest>.)

Z uvedeného příkladu není jasné, zda lékaři odhalili poranění jako zázrakem, nebo zda poranění byla jen jako zázrakem takto mírná. V obou případech se jedná o adverbialní určení způsobu pomocí přirovnání. Reformulace: „*Lékaři odhalili jen jako zázrakem pohmožděné svaly a několik natažených vazů.*“

(52) *Loni se Vettel trápil ve slabém Ferrari, letos, jak se zatím zdá, bude bojovat v Aston Martinu na hraně první a druhé desítky.*

(ŠLÉGL, Jiří. Hamilton: Souboje s Vettelem patří k mým nejoblíbenějším. In: *f1.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 16.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://f1sport.auto.cz/clanek/hamilton-souboje-s-vettelem-patri-k-mym-nejoblibenejsim>.)

V příkladě (52) není čtenáři, který nemusí být plně zasvěcen do problematiky motoristického sportu, zcela jasné, zda spojení „*na hraně první a druhé desítky*“ je příslovečným určením místa k přísudku „*bude bojovat*“ (tj. na jaké pozici daný závodník bude), nebo zda jde o rozvitý neshodný přívlastek k pojmenování továrního týmu Aston Martin.

(53) *Pachateli za pokus o těžké ublížení na zdraví mu hrozí až desetiletý trest.*

(AKO. Útočník napadl v nymburské nemocnici zdravotní sestru lopatou. Hrozí mu až 10 let vězení. In: *irozhlas.cz* [online]. Český rozhlas, 2021. 12.5.2021 [cit. 14.5.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/nemocnice-nympurk-utok-napadeni-zdravotni-sestra_2105121103_ako.)

V příkladě (53), uvedeném už jako (2) v kap. 6.1.1 (Anakolut), se jako nepravá větná dvojice může jevit spojení „*pachateli za pokus*“ (nabízí se jako nápodoba korektního spojení *pachateli pokusu*). Vhodnější by byla změna slovosledu, tedy buď „*Pachateli hrozí za pokus o těžké ublížení na zdraví až desetiletý trest.*“, nebo „*Za pokus o těžké ublížení na zdraví hrozí pachateli až desetiletý trest.*“

6.1.14 Tzv. nepravé věty vztahné

Nepravými vztahnými větami³⁴ rozumíme takové věty, které, ačkoliv jejich forma odpovídá větě vztahné, nevyjadřují bližší určení či vymezení výrazu, k němuž se vztahují (Daneš 1985; 2009). Názory na to, zda jsou větami vedlejšími, se liší, jelikož takové věty vyjadřují následný děj, který následuje po ději v hlavní větě (NESČ 2017, Neomezovací vztahná věta). „*Jde tu tudíž na úrovni propoziční sémantiky o paralelnost dvou propozic, které odpovídají dvěma událostem, jež jsou pojímány jako samostatné, na sobě nezávislé, ale nějak spolu souvisící a tvořící tak jistý obsahový celek.*“ (Daneš 2009). Primárním prostředkem pro spojení dvou takových propozic je paratactická forma, tudíž všechny konstrukce s nepravou vztahnou větou lze konvertovat na souvětí paratactické³⁵ (Daneš 2009). Kromě případů, kdy relativní „*věta sama vyjadřuje děj, který následuje po ději ve větě řídicí a představuje jeho pokračování*“ a jedná se tedy o tzv. větu pokračovací (kontinuační/kontinuativní), existují také věty explikativní (vysvětlovací), které mají povahu vysvětlovacího komentáře (Daneš 2009).

(54) *Extrémním případem bylo, když se na jedné z věží objevil vyrytý název jednoho instagramového účtu, který potom někdo odstranil tak, že skálu zbrousil.*

(TON. Česká příroda úpí pod náporem turistů. Některé lokality se uzavírají, jinde přístup omezují. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. Česká televize, 2021. 7.6.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3322828-ceska-priroda-upi-pod-naporem-turistu-nektere-lokality-se-uzaviraji-jinde-pristup>.)

³⁴ Také nevlastní věty vztahné, vztahné věty nepřívlastkové, nepravé věty vedlejší (srov. PMČ, 1995; Daneš, 2009; NESČ 2017, Neomezovací vztahná věta).

³⁵ Což také přispívá k debatám ohledně definic těchto vět.

Jedná se o pokračovací větu, paratakticky: „...*když se na jedné z věží objevil vyrytý název jednoho instagramového účtu, a ten potom někdo odstranil...*“

(55) *Až za modrou se s kotoučem dostal Seider, který poté střílel zápěstím, ale Jussi Olkinuora rychle zareagoval a kotouč následně odpálil do rohu hřiště.*

(Finsko - Německo 2:1. In: *sport.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 5.6.2021 [cit. 5.6.2021]. Dostupné z: [https://online.sport.cz/detail/38938/.](https://online.sport.cz/detail/38938/))

Opět pokračovací věta, paratakticky: „*Až za modrou se s kotoučem dostal Seider a poté střílel zápěstím...*“

(56) *Příležitost k drzé krádeži poskytl podle televize pracovník jedné z místních firem, který ve voze převážel půjčku ve výši 800 000 zlotých, kterou si vzal jeho zaměstnavatel.*

(DOK. Muž ukradl v polské Lodži 4,5 milionu korun v igelitce. Zastavil ho policista, který měl po službě. In: *irozhlas.cz* [online]. Český rozhlas, 2021. 12.5.2021 [cit. 14.5.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/polsko-lodz-zlodej-policista-policie-igelitka-penize_2105120843_dok.)

Uvedený příklad způsobuje nejasnost vyjádření díky absenci adverbiálního určení. Výpověď by se dala interpretovat i tak, že zaměstnavatel si půjčku vzal (= odcizil ji) poté, co ji jeho pracovník převážel v autě, a jednalo by se o větu pokračovací. Doplněním adverbiálního určení místa nebo času: „..., *kteřou si předtím vzal jeho zaměstnavatel/ kterou si vzal jeho zaměstnavatel v bance.*“ se nejasnosti vyhneme a věta by se dala považovat za explikativní.

6.1.15 Nevhodný slovosled

Slovosled je lineární uspořádání slova a větných členů do jmenných skupin a vět (AGSČ 2013, s. 551). Slovosled je nástrojem pro zvýraznění nějakého členu/části výpovědi a často se ho užívá ve spojitosti s vytýkáním (PMČ 1995, s. 641). Je ovlivněn tzv. slovoslednými činiteli³⁶ a v češtině se vyznačuje vysokou mírou flexibility (NESČ 2017, Slovosled).

³⁶ Aktuální členění, gramatický, rytmický a rozměrový slovosledný činitel (NESČ 2017, Slovosled).

Pro každé jedno uspořádání lze však nalézt tzv. základní slovosled a další slovosledné varianty (NESČ 2017, Slovosled). Fixní slovosled se vyznačuje tím, že varianty nepřipouští, resp. je pokládá za negramatické. Slovosled fixní v závislosti na komunikačním záměru nazýváme relativně fixní (např. když chceme informovat o tom, co se venku děje, užijeme věty „*Venku štěká pes.*“, pokud chceme informovat o tom, kde štěká pes, užijeme „*Pes štěká venku.*“). Naopak existují příklady absolutně fixního slovosledu, který se se záměrem komunikace nemění (např. poloha příklonek³⁷) (AGSČ 2013, s. 553–554).

(57) *Parádnímu hattricku českého hokejisty Medvědů Davida Pastrňáka tak aplaudovalo 17 400 fanoušků.*

(PB. Fanoušci jsou zpět. Hattricku české hvězdy aplaudovaly plné tribuny. In: *sport.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 31.5.2021 [cit. 6.6.2021]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/hokej/nhl/clanek/2431662-fanousci-jsou-zpet-hattricku-ceske-hvezdy-aplaudovaly-plne-tribuny.html#section-artel>.)

Slovosled neshodných genitivních atributů je v tomto případě nevhodný. Za restriktivní atribut považujeme jméno „*David Pastrňák*“ (v NHL hraje více Čechů, za „*Medvědy*“ hraje více českých hokejistů, dokonce dva Davidové), který by proto měl stát těsně u rozvíjeného substantiva „*hokejisty*“ a který bude následně dále rozvinut (ovšem za ztráty příznakových „*Medvědů*“): „*Parádnímu hattricku českého hokejisty Davida Pastrňáka z Bostonu tak aplaudovalo...*“ Jedinou možností zachování celého obsahu je zde užití adordinační konstrukce „*Davida Pastrňáka, hráče Medvědů*“.

(58) *Deváté místo bylo Alonsa maximum. Zadělal na něj v kvalifikaci*

(KUBALA, Petr. Deváté místo bylo Alonsa maximum. Zadělal na něj v kvalifikaci. In: *f1sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 28.6.2021 [cit. 29.6.2021]. Dostupné z: <https://f1sport.auto.cz/clanek/devate-misto-bylo-alonsa-maximum-zadelal-na-nej-v-kvalifikaci>.)

V uvedeném příkladě pozorujeme antepozici nekongruentního atributu v genitivu agentním. Nekongruentní přívlastek se však (s výjimkami) klade za řídicí člen (PMČ 1995, s. 510) a antepozice se považuje za negramatickou. Zvláště v hovorovém stylu je však antepozice

³⁷ Zpravidla jednoslabičné slovo bez přízvuku (např. mu, ho, bych, ...) (AGSČ, 2013).

poměrně běžná (NESČ 2017, Slovosled nominální skupiny). Pro správnou stylovou úroveň tedy lépe s atributem v postpozici, či atributem ve formě přivlastňovacího adjektiva: „Deváté místo bylo maximum Alonsa/Alonsovo maximum.“

6.1.16 Kontrakce

PMČ kontrakci považuje za modifikát, který je výsledkem vynechání nějakých elementů hlavní věty, zejména jejího predikátu. Element, který zbude, poté často nabývá povahy částice. Stažené výpovědní útvary rozlišuje na stažené výpovědní útvary se spojkou *že*; *aby*; *kdyby*; *když* a na stažené věty vedlejší (PMČ 1995, s. 580–582).

(59) *Co kdyby celý závod absolvovali bez týmové podpory a navíc objeli celou Tour i s přejezdy mezi jednotlivými startovními městy?*

(JIR. Co je těžší než Tour de France? Objekt ji celou sám, a to i s přejezdy mezi etapami. In: *sport.ceskatelevize.cz* [online]. Česká televize, 2021. 27.6.2021 [cit. 28.6.2021]. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/cyklistika/tour-de-france/tour-de-france-2021/co-je-tezsi-nez-tour-de-france-objet-ji-celou-sam-a-to-i-s-prejezdy-mezi-etapami/60d7610dd60dfef4a42a5e18>.)

Uvedený příklad obsahuje stažený výpovědní útvar se spojkou *kdyby*, typ rozvažovací otázky – „*co kdyby*“. Lze jej vyvodit ze souvětí: „*Co by se stalo, kdyby celý závod absolvoval bez týmové podpory ...?*“

6.2 Další syntaktické zvláštnosti a chyby

6.2.1 Rozvitý atribut

Rozvitý atribut stojí obvykle v antepozici³⁸. Čím je však delší a rozvitější, tím pravidelněji stojí v postpozici³⁹. Toto pravidlo platí obzvláště tehdy, když je jádrem rozvitého atributu deverbální adjektivum⁴⁰. Na polohu rozvitého atributu působí také slovosledný činitel rozměrový⁴¹, který jej klade právě do postpozice (NESČ 2017, Slovosled nominální

³⁸ „Relativní poloha větné složky vlevo od složky jiné“ (NESČ, 2017, Antepozice).

³⁹ „Relativní poloha větné složky vpravo od složky jiné“ (Tamtéž, Antepozice).

⁴⁰ Adjektivum derivované ze slovesa (AGSČ 2013, s. 206).

⁴¹ Činitel ovlivňující vzájemnou polohu slov se stylistickou působností, který rozmisťuje větné členy před/za řídicí členy podle jejich rozměru (NESČ 2017, Rozměrový slovosledný činitel).

skupiny). Postpozice bohatěji rozvitého přívlastku je do jisté míry koherentnější (PMČ 1995, s. 751).

Následující příklady všechny zmíněné tendence popírají. Do popředí vstupují požadavky aktuálního členění větného, tj. uspořádání výrazů na základě záměru mluvčího a jeho výpovědní perspektivy (PMČ 1995, s. 633), či pronikání rysů odborného stylu, pro který jsou rozvité přívlastky v antepozici přijatelnější, než např. pro styl hovorový (NESČ 2017, Slovosled nominální skupiny). Na hojném počtu příkladů sledujeme rozvitý atribut v antepozici, jedná se o antepozici těsnou.

Uvedené příklady jsou pro žurnalistický styl typické. Jedná se o snahu kondenzovat vyjádření.

(60) *Od příštího pondělí se otevrou nejen Havlíčkem zmíněné prodejny, ale taktéž by měl dle dřívějšího vyjádření premiéra Babiše skončit zákaz cestování mimo okresy, nouzový stav a zákaz nočního vycházení.*

(SYNEK, Martin. Nákupní horečka začíná! Co všechno se od příštího pondělí otevře? In: extra.cz [online]. eXtra.cz, 2021. 6.4.2021 [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: https://www.extra.cz/nakupni-horecka-zacina-co-vsechno-se-od-pristiho-pondeli-otvire?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=544120&dop_source_zone_name=hpfeed.szhp.box&dop_req_id=3brDdqwsrSS-202104071832&dop_id=11155759.)

(61) *Ti vidí výhodu v tom, že projekt by měl přinést mimo jiné obchvat obce a možnost procházek, neboť kolem oploceného a valy chráněného areálu vznikne parková zeleň se zpevněnými cestami.*

(ŠOLC, Jiří. Okruh pro samořídící auta na Plzeňsku má zpoždění, ale bude. In: novinky.cz [online]. BORGIS a. s., 2021. 13.5.2021 [cit. 19.5.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/auto/clanek/okruh-pro-samoridici-auta-na-plzensku-ma-zpozdeni-ale-bude-40360126>.)

(62) *Po hodině hry se sice do sestavy "Rudých ďáblů" vrátil i od ledna zraněný Witsel, nicméně hvězdou byl dál jeho parťák De Bruyne.*

(Dánové Eriksena výhrou nepotěšili, skvěle rozehraný zápas s Belgií ztratili. In: *aktualne.cz* [online]. Economia, a. s., 2021. 17.6.2021 [cit. 19.6.2021]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/fotbal/euro/danove-eriksena-vyhrou-nepotesili-skvele-rozehrany-zapas-s-b/r~277147a0cf9a11ebbc3f0cc47ab5f122/>.)

(63) *Tato mezi lidmi oblíbená rostlina nejen kvůli své chuti, má v tomto období, než začne kvést, nejvýraznější léčivé účinky.*

(ELSINC, Miroslav. Češi hazardují při sběru medvědího česneku. Hrozí pokuta či otrava. In: *denik.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2021. 14.4.2021 [cit. 14.5.2021]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/medvedi-cesnek-sber-20210414.html.)

(64) *Snížení emisí měl zajistit také lokální jídelniček - v okolí ulovené ryby nebo v místních lesích nasbírané houby.*

Na pláži pod hotelem se objevily také dvě do písku nakreslené stopy.

(VÁCLAVÍKOVÁ, Jana. Summit G7 měl být co nejzelenější. Nejvíce emisí ale vytvořily lety politiků. In: *aktualne.cz* [online]. Economia, a. s., 2021. 14.6.2021 [cit. 19.6.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/summit-g7-mel-byt-co-nejzelenejsi-nejvice-emisi-ale-vytvoril/r~61ca0096cd0f11ebb02dac1f6b220ee8/>.)

(65) *Jedná se o státěm zřizované společenství učitelů, praktiků i teoretiků, jehož cílem je rozvoj příslušného oboru a metodická podpora pedagogů.*

(HRONOVÁ, Zurana, ENDRŠTOVÁ, Michaela. Čtvrtina maturantů neuspěla v matematice. Úřady se zalekly výsledků a snížily nároky. In: *aktualne.cz* [online]. Economia, a. s., 2021. 9.6.2021 [cit. 19.6.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ctvrtina-maturantu-by-propadla-urady-se-zalekly-vysledku/r~d49ab0a6c84711eb94d2ac1f6b220ee8/>.)

(66) *„Covid, měli jsme to první,“ uvádí jeden lidmi navrhovaný slogan.*

(SKOUPÝ, Tomáš. Firma se jmenuje Covid. Vtipy už jsme slyšeli všechny, ujistí majitelé. In: *novinky.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 23.5.2021 [cit. 6.6.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/koktejil/clanek/firma-se-jmenuje-covid-vtipy-uz-jsme-slyseli-vsechny-ujistuji-majitele-40361078>.)

V uvedených příkladech se jednalo pouze o zvláštnost, přičemž rozvitý přívlastek v postpozici ustupoval tomu v antepozici (*Havličkem zmíněné prodejny x prodejny zmíněné Havličkem; valy chráněného areálu x areálu chráněného valy* atd.).

(67) *Jednoho zraněného nemohli dovézt kvůli popadaným stromům přes cestu.*

(KOZELKA, Petr. Apokalyptický zážitek. Zdravotníci přibíhali do nemocnice na pomoc, řekl ředitel. In: *novinky.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 25.6.2021 [cit. 30.6.2021]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/domaci/clanek/apokalypticky-zazitek-zdravotnici-pribihali-do-nemocnice-na-pomoc-rekl-reditel-40364479#seq_no=7&source=hp&dop_id=40364479&dop_ab_variant=0&dop_req_id=4hdvEjKS1d6-202106251732&dop_source_zone_name=novinky.szhnp.box&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz.)

Adjektivní základ atributu „*popadaným*“ stojí před svým řídicím členem „*stromům*“, přičemž rozvíjející člen adjektivního základu atributu „*přes cestu*“ stojí za řídicím členem. Otázkou je – nemohli zraněného dovézt přes cestu, nebo např. do nemocnice kvůli stromům, co byly popadané přes cestu? Za účelem lepší srozumitelnosti navrhuji: „...*kvůli stromům popadaným přes cestu.*“

6.2.2 Nominalizace

Na nominalizaci můžeme nahlížet jako na dva spolu související jevy. Nominalizace je „*proces náhrady věty se slovesem ve tvaru určitém syntaktickou frází (skupinou), jejímž jádrem je některý z tvarů tvořených od téhož slovesa a pokládáných za neurčitý tvar slovesa*“ (infinitiv, verbální substantivum, dějové substantivum, participium, dějové adjektivum, přechodník), nebo „*výsledek této náhrady*“ (Štícha 2011, s. 924).

S nominalizací souvisí též pojem kondenzace, který reflektuje funkční stranu procesu a je chápáný jako zhuštění obsahu věty (Štícha 2011, s. 924).

PMČ pracuje s pojmem „*syntaktická kondenzace*“, kterou chápe jako zhuštěné syntaktické schéma. Výsledkem kondenzace je kondenzát, větněčlenská syntaktická schéma, podle kterého se kondenzace uskutečňuje je kondenzátor. Dekondenzát je věta konkurující kondenzátu (PMČ 1995, s. 752).

Nominalizaci z hlediska změny formy slova a s tím související změny slovního druhu můžeme nazvat translací, případně transpozicí. „Z hlediska stylistiky se pro tuto operaci užívá termín kondenzace“ (NESČ 2017, Nominalizace).

Podstatou nominalizace je „deaktualizace“ (zbavení slovesa aktualizačních rysů času a modu a s tím i kategorií osoby a čísla [...]), což se analyzuje jako „desentencializace“ (zbavení slovesa subjektu a transformace věty v polovětnou konstrukci⁴²) (NESČ 2017, Nominalizace).

(68) *Při slavnostním zahájení chřestové sezony, kterého se mimo jiné zúčastnil ministr zemědělství Miroslav Toman (ČSSD) či předseda Zelinářské unie Čech a Moravy Petr Hanka, se pak Jiří Šafář vrátil k hojně diskutovanému zákonu o povinných kvótách pro prodej českých potravin v obchodech větších než čtyři sta metrů čtverečních, který poslanci zhruba před týdnem poté, co Senát právě vyškrtl diskutabilní kvóty, schválili.*

(ELSINC, Miroslav. Sezona českého chřestu začala. Farmáři její začátek zdrželi, bojí se o odbyt. In: *denik.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2021. 19.4.2021 [cit. 20.4.2021]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/chrest-farmari-pestovani-cesko-20210419.html>.)

Kondenzátem je verbální substantivum „zahájení“, které je součástí adverbialního určení času, dekondezátém může být konstrukce: „*Když byla slavnostně zahájena chřestová sezóna, kterou ...*“

(69) „*Protože však důvodem zamítnutí žádosti je nenaplnění základního předpokladu pro poskytnutí dotace, tj. možnost financovat projekt z evropského fondu, nepovažuje správní orgán za nutné k této části vyjádření účastníka řízení se dále vyjadřovat,*“ napsal k tomu v dokumentu.

(ČEMUSOVÁ, Tereza. Havlíčkův resort stopl Agrofertu první dotaci, vyjádřit se ke střetu zájmů Babiše ale ‚nepovažoval za nutné‘. In: *irozhlas.cz* [online]. Český rozhlas, 2021. 13.5.2021 [cit.

⁴² Výraz, který vyjadřuje skrytou predikaci (tj. není ve formě slovesného přísudku) (NESČ 2017, Polovětná konstrukce).

14.5.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/babis-stret-zajmu-agrofert-zamitnuta-dotace-primagra-ministerstvo-prumyslu_2105131220_tec.)

Kondenzátem jsou opět verbální substantiva „*zamítnutí*“, „*nenaplnění*“, „*poskytnutí*“. Můžeme si všimnout podobnosti syntaktických konstrukcí s administrativním stylem pro nějž je vysoká míra kondenzace typická (srov. Čechová 1997; Hoffmannová, 2016). Dekondenzátem může být např.: „... *důvodem pro to, že žádost byla zamítnuta je to, že nesplnila základní předpoklad pro to, aby byla poskytnuta dotace ...*“

(70) *Lewis Hamilton potvrdil zahájení jednání o nové smlouvě s Bottasem.*

(KUBALA, Petr. Hamilton jedná o nové smlouvě. Za týmového kolegu chce i nadále Bottase. In: *fl.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 24.6.2021 [cit. 24.6.2021]. Dostupné z: <https://flsport.auto.cz/clanek/hamilton-jedna-o-nove-smlouve-za-tymoveho-kolegu-chce-i-nadale-bottase?fbclid=IwAR3TZdVvz7sOrt6CteLIqrBtM-FneYSipR-bGegvCYTxbvdGSIdQz-IdhYo.>)

Verbální substantivum „*zahájení*“ může být nahrazeno dekonzenzátem: „*Hamilton potvrdil, že bylo zahájeno jednání o nové smlouvě Bottasem.*“

6.2.3 Anafora

„*Identifikátory deiktické povahy identifikují předmět buď odkazem k mimojazykové realitě [...] nebo odkazem k okolnímu jazykovému kontextu.*“ V prvním případě hovoříme o situační deixi⁴³, exofoře, v případě druhém o deixi kontextové, endofoře. V rámci endoforické reference mohou deiktické výrazy být odkázány k předchozímu jazykovému kontextu, v takovém případě mluvíme o anafoře. Pokud deiktické výrazy odkazují k následujícímu jazykovému kontextu, jedná se o kataforu (AGSČ 2013, s. 892).

Kategorii deiktických výrazů tvoří ohebná zájmena a zájmenná příslovce (NESČ 2017, Zájmeno).

⁴³ „*Ukazování k jednotlivým komponentům aktuální komunikační situace*“ (NESČ 2017, Deixe).

(71) *Upraven byl i středový panel modelu Vantage, přes ni teď může řidič ovládat řadu funkcí, jako je již zmíněný aerodynamický maják, siréna nebo například radiová komunikace s vedením závodu a traťovými maršály.*

(HÁLA, Patrik. Šampionát Formule 1 rozšiřuje flotilu safety carů. In: garaz.cz [online]. Seznam.cz, a. s., 2021. 13.3.2021 [cit. 13.3.2021]. Dostupné z: https://www.garaz.cz/clanek/sampionat-formule-1-rozsiruje-flotilu-safety-caru-21005815#seq_no=4&dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=autoweb.web.nexttoart&dop_req_id=xWQHmbTeqo7-202103152125&source=article-detail.)

V uvedeném příkladě je chybně použito osobního zájmena, které odkazuje k subjektu v předchozí větě „panel“. Jelikož je subjekt maskulinum, vyžaduje odkazovací výraz rovněž v mužském rodě, správně tedy: „*Upraven byl i středový panel modelu Vantage, přes něj teď může řidič ovládat...*“

(72) *Vloni už něco vyrostlo, ale těším se, až jich letos uvidím více*

(KUBALA, Petr. Vettel vloni absolvoval kurs ekologického zemědělství. In: *fl.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 8.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://flsport.auto.cz/clanek/vettel-vloni-pracoval-s-rycem-doma-si-vysadil-louku.>)

Subjekt ve formě neurčitého zájmena „něco“ vyžaduje v odkazování střední rod (vhodnější je také užití ukazovacího zájmena), správně tedy: „*Vloni už něco vyrostlo, ale těším se, až toho letos uvidím více.*“

(73) *Dozráváte a vyvíjíte se dříve. Je to zajímavé, vzpomínám si, když jsem byl mladší, byl jsem stydlivější a v rozhovorech jsem nechtěl příliš mnoho lidí naštvat. Jak ale rostete, tak se vyvíjíte a jste v tom lepší.*

(ŠKALOŠ, David. Sainze formule 1 naučila pracovat se staršími lidmi. In: *fl.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 11.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://flsport.auto.cz/clanek/sainze-formule-1-naucila-pracovat-se-starsimi-lidmi.>)

Odkazování ukazovacím zájmenem „v tom“ je v tomto případě poněkud nešťastné. Není jasné, k čemu výraz odkazuje. Jedna z možných interpretací je že se mluvčí zlepšil v činnosti

„naštvat mnoho lidí“. Vhodnější vyjádření je s plnovýznamovým výrazem, např.: „*Jak ale rostete, [...] jste v rozhovorech lepší.*“

(74) *Zákonným opatrovníkem Britney je už 13 let její otec Jamie. Spravuje její finance i majetek a bez jeho svolení se nesmí například provdat ani otěhotnět.*

(JANOUSHKOVÁ, Kristýna. Exmanžel Britney Spears prolomil mlčení: Tohle říká o zpěvačce, která se snaží nabýt svéprávnosti. In: *super.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 30.6.2021 [cit. 30.6.2021]. Dostupné z: https://www.super.cz/766079-exmanzel-britney-spears-prolomil-mlceni-tohle-rika-o-zpevacce-ktera-se-snazi-nabyt-svepravnosti.html#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=super.szhnp.box&dop_req_id=aOGejMDpn7i-202106301854&dop_id=766079&source=hp&seq_no=4&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz.)

Nevyjádření či vynechání subjektu má v češtině anaforickou funkci. Vyjadřuje se tím, že „vynechaný“ subjekt se nemění. V první větě je subjektem „*její otec Jamie*“. V druhé větě není vyjádřen, tudíž je totožný s první větou. Druhá věta je ovšem spojena s třetí ve slučovacím poměru, a tedy se předpokládá, že i zde subjekt zůstal stejný. Ve třetí větě je však subjektem „*Britney*“, tj. reformulace by měla být s vyjádřeným subjektem: „...*bez jeho svolení se Britney nesmí například provdat nebo otěhotnět.*“

(75) *Russellova chyba, řekl Bottas. Podle Wolffa se přiblížil Renault Clio Cupu*

(Russellova chyba, řekl Bottas. Podle Wolffa se přiblížil Renault Clio Cupu. In: *sport.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 18.4.2021 [cit. 18.4.2021]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/moto/formule1/clanek/2301404-russellova-chyba-rekl-bottas-podle-wolffa-se-priblizil-renault-clio-cupu.html>.)

Podobně jako v minulém případě je v druhé větě vypuštěn subjekt. Jeho vypuštění způsobuje nejasnost v tom, o kom se mluví – není jasné, zda se Russell přiblížil Renault Clio Cupu (všimněme si automaticky převzaté konstrukce *Renault Clio Cup*, kde se vyskytuje neshodný přívlastek v antepozici) kvůli své chybě, nebo Bottas kvůli svému vyjádření. Vyjádření subjektu nejednoznačnost vylučuje: „*Podle Wolffa se Russell přiblížil Renault Clio Cupu.*“

(76) *Aby premiér zachránil pro svou firmu pár miliard, je ochoten připravit republiku o jejich stovky.*

(KLIMEŠ, David. Nejsme kolonií Bruselu, ale Babiše. Za jeho střet zájmů brzo zaplatí celé Česko. In: *aktualne.cz* [online]. Economia, a. s., 2021. 14.6.2021 [cit. 15.6.2021]. Dostupné z: https://nazory.aktualne.cz/komentare/za-babisuv-stret-zajmu-brzo-zaplaci-cele-cesko/r~865e379ecc5e11eba7d3ac1f6b220ee8/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu.)

V případě této nevhodné anafory není vhodně zvolen výraz „*jejich*“ odkazující k objektu „*miliard*“. Výpověď poté nabízí interpretaci, že republiku připraví o pouhé stovky (=sto korun). Formulace „*stovky jich*“ nepřipadá v úvahu z důvodu nesrozumitelnosti. Nejvhodnějším řešením je zopakování objektu: „... *je ochoten připravit republiku o stovky miliard*.“

(77) *V luxusním hotelu skončil kvůli covidu. Ted' šéfkuchař vaří v domově důchodců*

(ELSINC, Miroslav. V luxusním hotelu skončil kvůli covidu. Ted' šéfkuchař vaří v domově důchodců. In: *denik.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2021. 10.4.2021 [cit. 14.5.2021]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/pribehy-a-rozhovory/z-luxusniho-hotelu-do-domova-duchodcu-sefkuchare-to-bavi-20210410.html>.)

V uvedeném příkladě se setkáváme s jevem, kdy nevyjádřený subjekt má kataforickou funkci, tedy odkazuje na následující větu, kde je subjektem „*šéfkuchař*“.

6.2.4 Nesmyslná vyjádření

Z níže uvedených příkladů můžeme usoudit, že nesmyslná vyjádření vznikají zejména z nepozornosti, díky nedostatečné kontrole před publikací textu, která může být dána také vysokými nároky online médií na co nejrychlejší podávání informací. Zejména ve sportovní žurnalistice je faktorem také slang charakteristický pro určitou oblast.

(78) *Přechodem z F1 se musel naučit nové brzdné body.*

(SKALOŠ, David. Větší šanci vrátit se do F1 mám přes roli u Red Bullu než přes DTM, říká Albon. In: *f1.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 11.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné

z: <https://flsport.auto.cz/clanek/vetsi-sanci-vratit-se-do-fl-mam-pres-rolu-u-red-bullu-nez-pres-dtm-rika-albon.>)

Použití instrumentálu je zcela nelogické, „*přechod*“ není nástroj, díky kterému se jezdec naučil nové brzdné body ale příčina toho, proč se musel nové body učit. Tato nelogická konstrukce pravděpodobně vznikla překladem při přebírání zprávy z jiného, cizího zdroje, což je častým rysem publicistického stylu. Správná formulace: „*Kvůli přechodu z F1 se musel naučit nové brzdné body.*“

(79) *Jedním dechem dodává, že se rozhodně nevyplácí jakkoliv podceňovat a rozhodně nezanedbávat pravidelné prohlídky.*

(ELSINC, Miroslav. Lékaři upozorňují na nový jev: Pálení očí kvůli respirátorům. In: *denik.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2021. 6.5.2021 [cit. 14.5.2021]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/zdravi/lekari-novy-jev-respiratory-paleni-oci-20210505.html>.)

Koordinované spojení subjektů „*podceňovat*“ a „*nezanedbávat*“ spolu s nevhodnou lexikální (*nezanedbávat*) a větnou negací (*nevyplácí*) se projeví negací negace, tudíž vzniká nezamýšlené pozitivní sdělení „*nevyplácí se nezanedbávat*“ (= vyplácí se zanedbávat). Je proto třeba reformulace: „... *se rozhodně nevyplácí jakkoliv podceňovat prohlídky a rozhodně se nevyplácí je zanedbávat.*“

(80) *Dvojspojky je ve své podstatě manuálem s dvěma elektronicky ovládanými spojkami a některé jejich typy nefungují tak hladce zejména v nižších rychlostech.*

(PROKOPEC, Petr. Proč z aut rychle mizí dvouspojkové převodovky? Na vině je obvyklý podezřelý. In: *autoforum.cz* [online]. MotorCom s.r.o., 2021. 7.4.2021 [cit. 7.4.2021]. Dostupné z: https://www.autoforum.cz/technika/proc-z-aut-mizi-dvouspojкове-prevodovky-na-vine-je-obvykly-podezrely/?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=544120&dop_source_zone_name=hpfeed.szhp.box&dop_req_id=fcVS WUqyF8f-202104071825&dop_id=11169097.)

Podmětem v této větě je neologismus vzniklý patrně automatickým překladem (automobil, který má dvě elektronicky ovládané spojky, přičemž princip fungování se podobá více manuální převodovce, viz také hovorové označení *manuál* – zde „automobil s manuálním řazením“). Predikát se v příkladu shoduje s podmětovým výrazem podle smyslu.

Gramaticky korektní by však byla forma plurálu, nebo singuláru, s obměnou podmětového výrazu: „*Dvojspojky jsou [...] manuálem*“ a „*Dvojspojka je [...] manuálem*“.

(81) *Zákazník by tak měl mít povinnost u sebe jen z uvedených dokladů, ovšem předloží jej pouze v případě, že na zahrádku dorazí kontrola například pracovníkům z hygienické stanice či policie.*

(ELSINC, Miroslav. Další změna v otevírání zahrádek: Zákazníky zkontroluje hygiena, nikoliv vrchní. In: *denik.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2021. 14.5.2021 [cit. 14.5.2021]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/restaurace-zahradky-covid-hygiena-20.html.)

V uvedeném příkladu v první větě chybí výraz *jeden (jen jeden)*. V otázce příchodí kontroly uvedené v poslední větě výpovědi nejde o to, že kontrola přijde někomu, nýbrž se dostaví kontrola někoho, správná formulace je tedy s genitivem: „... *dorazí například kontrola pracovníků z hygienické stanice ...*“ Další možností je nevhodnou konstrukci upravit čárkou před „*například*“, kdy se z „*pracovníkům z hygienické stanice či policie*“ stane dodatečně připojený dativní objekt k „*předložit někomu*“.

6.2.5 Zřejmé tiskové chyby

Kromě zvláštností a nestandardních jevů lze v on-line publikovaných člancích narazit také na situace, kdy se evidentně jedná pouze o tiskovou chybu. Ta mohla být způsobena například nedostatečnou kontrolou, která je nepochybně spojena s nároky na co nejrychlejší podání informace.

(82) *Každý týden může Ferrari zmenšený model letošního či příštího vozu foukat 10,5 hodiny, což je o 1,5 hodiny více než u Mercedesu.*

(KUBALA, Petr. Ferrari už nemá nejhorší motor. Vůz bude vyvíjet do června. In: *f1.sport.auto.cz* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s., 2021. 14.4.2021 [cit. 9.6.2021]. Dostupné z: <https://f1sport.auto.cz/clanek/ferrari-uz-nema-nejhorsí-motor-vuz-bude-vyvijet-do-cervna>.)

Ferrari jistě nechce foukat model svého vozu. V aerodynamickém tunelu půjde týmu o to, aby „*na zmenšený model letošního či příštího vozu*“ mohli foukat vzduch déle než konkurence a tím získat relevantní data o aerodynamice.

(83) *Poprvé kopli na země v březnu 2019.*

(Jeskyňářům se v Moravském krasu povedl vzácný objev. Pod Vilémovicemi narazili na rozlehlý dóm. In: *irozhlas.cz* [online]. Český rozhlas, 2021. 11.5.2021 [cit. 14.5.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jeskyne-jeskynari-moravsky-kras-dom-objev-2105111545_tzr.)

V uvedeném příkladě je chybně uvedena předložka pojící se s akuzativem „*na*“, správně je spojení s předložkou „*do*“ pojící se s genitivem: „*do země*“.

(84) *Podle lékařů přitom dětský zrak sledování obrazovek není připraven.*

(ELSINC, Miroslav. Lékaři upozorňují na nový jev: Pálení očí kvůli respirátorům. In: *denik.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2021. 6.5.2021 [cit. 14.5.2021]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/zdravi/lekari-novy-jev-respiratory-paleni-oci-20210505.html>.)

Predikát s krátkým tvarem adjektiva *připravený* vyžaduje předložkové doplnění (být připraven na něco), správně tedy: „*Podle lékařů přitom dětský zrak na sledování obrazovek není připraven*“.

(85) „*Čeští řidiči se nemohou spoléhat na to, že v ostatních zemích budou policisté a úředníci poučeni o nařízení, které je u nich neplatné,*“ říká předseda asociace Luděk Štíp.

(ELSINC, Miroslav. Ministerstvo prodloužilo STK. Nejezděte ale do ciziny, varují experti. In: *denik.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2021. 14.5.2021 [cit. 14.5.2021]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/ministerstvo-stk-experti-20210513.html.)

Adverbiální určení místa odpovídající na otázku „*Kde?*“ vyžaduje substantivum v lokálu. Správně: „*...v ostatních zemích budou policisté [...] poučeni ...*“.

6.2.6 Problematika kompatibility

Abychom pochopili problematiku kompatibility, je třeba si prvně nadefinovat kolokabilitu. Kolokabilita je „*schopnost lexikálního prvku kombinovat se s jinými lexikálními prvky. Tato schopnost je pak vyjádřena kolokačními paradigmaty*⁴⁴“ (MSČ 2010, s. 67).

Prvky v rámci tohoto paradigmatu musí být kompatibilní, tzn. slučitelný s prvkem, se kterým se pojí gramaticky i významově (MSČ 2010, s. 67). Existuje tam, kde je kombinace prvků založena na sému⁴⁵, který je jim společný (NESČ 2017, Kompatibilita).

(86) *Policie při rozhánění lednových a únorových protestů zadržela celkem kolem 11 tisíc účastníků.*

(Rusové vyšli do ulic demonstrovat za Navalného. In: *novinky.cz* [online]. BORGIS a. s., 2021. 21.4.2021 [cit. 21.4.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/rusove-vysli-do-ulic-demonstrovat-za-navalneho-40357815>.)

V uvedeném příkladě jsou vedle sebe postaveny dvě částice měrově hodnotící: „*celkem*“ a „*kolem*“. Ty si vzájemně odporují, jelikož jedna o počtu referuje jako o uzavřené množině, druhá z prvků v množině dělá přibližnou hodnotu. Vhodnější by bylo užití příslovce zřetele: „*Policie [...] zadržela celkově kolem 11 tisíc účastníků.*“

(87) *Nadměrná konzumace alkoholu a cigaret*

(SLACHOVÁ, Eva. Tyto zvyky vedou k poškození zraku, tvorbě vrásek okolo očí i oslepnutí: které běžné věci podle odborníků musíte přestat dělat? In: *svetzeny.cz* [online]. Burda International CZ s.r.o., 2021. 31.5.2021 [cit. 31.5.2021]. Dostupné z: https://www.svetzeny.cz/zdravi/tyto-zvyky-vedou-k-poskozeni-zraku-tvorbe-vrasek-okolo-oci-i-oslepnuti-ktere-bezne-veci?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu#dop_ab_variant=566710&dop_source_zone_name=hpfeed.szhnp.box&dop_req_id=coaXYKtEjc4-202105311948&dop_id=11990123.)

⁴⁴ Seznam členů kolokace jednoho slova (NESČ 2017, Virtuální kolokační paradigma).

⁴⁵ Minimální významový distinktivní rys (NESČ 2017, Sém).

Z kontextu textu vyplývá, že „konzumace“ je zde zamýšlena jako výraz pro příjem jídla a nápojů, a proto je ve spojení s cigaretami nepřipustný. Správně tedy: „*Nadměrná konzumace alkoholu a nadměrné kouření cigaret.*“

7 Závěr

Analýza nasbíraného materiálu se snažila podat obraz syntaktických zvláštností, odchylek i chyb, které se v jazyce internetových médií objevují.

Ze záměrných odchylek lze bezesporu vyzdvihnout elipsu, která je zvláště v titulcích hojně využívána, ať už z důvodu kumulace více informací na poměrně malém prostoru, nebo s cílem upoutat pozornost čtenáře. Dalším poměrně častým jevem je kladení dlouhého rozvitého přívlastku netypicky do antepozice a častá je také přítomnost parentezí. Potvrzuje tím, že je pro žurnalistický styl typická.

V souvislosti s určitými jevy lze konstatovat, že se objevují v několika málo variantách. Jde o citoslovce, která se často vyskytují ve formě výrazu „*ach*“, dále se jedná o nevhodné určení rozvíjeného větného členu, které bylo zaznamenáno pouze v souvislosti s relativními větami. Podobně je na tom jev kumulace předložek, kde byly zaznamenány typově pouze dva příklady.

Na sledovaných webech se vyskytovalo i množství jednoznačných chyb. Častým jevem je z tohoto hlediska nesprávná shoda, a to nejen u subjektu a predikátu, ale i u ostatních větných členů. Podobná situace nastává i v souvislosti s odkazováním, kde autoři taktéž poměrně často chybují.

V souvislosti se snahou práce o určité roztržení nalezených jevů lze vyvodit, že současná základna systematizovaných nestandardních jevů v rámci českých mluvnic, syntaxí a jiných příruček je poměrně úzká a v praxi lze najít mnoho dalších jevů, sice nikoli vysloveně nesprávných, avšak neobvyklých, vybočujících ze zavedených standardů (např. přesouvání rozvitého přívlastku do antepozice nebo užívání pokračovacích vět). Ty by si na základě četnosti výskytu zasloužily rozšířenější výklad v příslušných kapitolách syntaktických, jazykových i žurnalistických příruček.

Závěrem chci uvést, že jsem si vědoma, že práce nepodává zcela objektivní výčet jevů, které se v rámci online médií vyskytují. Ačkoliv se práce soustředila zejména na všeobecné zpravodajské weby, nelze eliminovat určitou tendenčnost a subjektivitu v typu sledovaných

článků i webů. Za účelem dosažení co nejvyšší objektivity by bylo zapotřebí více jednotlivců a řádově více příkladů.

Seznam použité literatury a informačních zdrojů

BEČKA, Josef Václav. *Sloh žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986. Dostupné také z: <https://dnmt.mzk.cz/uuid/uuid:12a9e420-3f34-11e3-ae53-5ef3fc9ae867>.

BISKUP, Petr. Předložka. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 1.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/PŘEDLOŽKA>.

BURNS, Lynette Sheridan. *Žurnalistika: praktická příručka pro novináře*. Praha: Portál, 2004. Dostupné také z: <https://dnmt.mzk.cz/uuid/uuid:17781330-e6e3-11e8-9445-5ef3fc9bb22f>.

CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny 1*. Praha: Karolinum, 2010.

ČECHOVÁ, Marie, a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: SPN, 2011.

ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dostupné také z: <https://dnmt.mzk.cz/uuid/uuid:4d77a4e0-ef7b-11e4-a794-5ef3fc9bb22f>.

ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997. Dostupné také z: <https://dnmt.mzk.cz/uuid/uuid:633ddf90-fe8d-11e3-97de-5ef3fc9ae867>.

ČERMÁK, František. Kolokabilita. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 21.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KOLOKABILITA>.

ČERMÁK, Petr. Virtuální a kolokační paradigma. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 7.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VIRTU%C3%81LN%C3%8D%20A%20KOLOKA%C4%8CN%C3%8D%20PARADIGMA>.

ČUŘÍK, Jaroslav, BURGR, Rudolf. *Nové trendy v médiích, I: Online a tištěná média*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. Dostupné také z: <https://dnmt.mzk.cz/uuid/uuid:2ba8e370-0218-11e9-8d10-5ef3fc9ae867>.

DANEŠ, František. Takzvané „vztažné věty nepřívlastkové“: současné názory na jejich status. In: *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, 2009, **92** (4), s. 169-183. Dostupné také z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=8054>.

DANEŠ, František. *Věta a text*. Praha: Academia 1985.

Díky. In: *Internetová jazyková příručka* [online]. Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i., 2021. [cit. 30.6.2021]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=d%C3%ADky#>.

DVOŘÁK, Věra. Nulový objekt. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 5.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/NULOVÝ OBJEKT>.

DVOŘÁK, Věra. Sémantická role. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 24.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/S%C3%89MANTICK%C3%81%20ROLE>.

GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny. Cvičení a výklad*. Praha: ISV, 1999.

GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:aee91910-1a4e-11e3-b62e-005056825209>.

GREPL, Miroslav. Předsouvání. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 26.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/P%C5%98EDSOUV%C3%81N%C3%8D>.

GREPL, Miroslav. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995. Dostupné také z: <https://dnmt.mzk.cz/uuid/uuid:3aadbc10-c92a-11e2-ada5-005056825209>.

GREPL, Miroslav. Samostatný větný člen. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 7.7.2021]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/SAMOSTATNÝ_VĚTNÝ_ČLEN.

GREPL, Miroslav. Větný člen. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 26.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/SAMOSTATN%C3%9D%20V%C4%9ATN%C3%9D%20%C4%8CLEN>.

HAVRÁNEK, Bohuslav, JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. Dostupné také z: <https://dmnt.mzk.cz/uuid/uuid:bedf50a0-cdad-11e4-ae4e-5ef3fc9ae867>.

HIRSCHOVÁ, Milada. Deixe. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 30.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/DEIXE>.

HIRSCHOVÁ, Milada. *Syntaktické rozborů*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1997. Dostupné také z: <https://dmnt.mzk.cz/uuid/uuid:1b200060-cd1b-11e3-bb44-5ef3fc9bb22f>.

HIRSCHOVÁ, Milada. *Syntaktické rozborů*. Praha: Univerzita Karlova, 2012.

HIRSCHOVÁ, Milada. Výpovědní modifikace. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 19.6.2021]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/V%C3%9DPOV%C4%9ADN%C3%8D%20MODIFI_KACE.

HLAVSA, Zdeněk, GREPL, Miroslav, DANEŠ, František (et al.). *Mluvnice češtiny 3*. Praha: Academia, 1987.

HOFFMANNOVÁ, Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016.

HOFFMANNOVÁ, Jana. Aluze. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 5.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ALUZE>.

HOFFMANNOVÁ, Jana. Uvozovací věta. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 2.7.2021]. Dostupné z: [https://www.czechency.org/slovník/UVOZOVACÍ VĚTA](https://www.czechency.org/slovník/UVOZOVACÍ_VĚTA).

HORÁLEK Karel. Věta a výpověď. In: *Slovo a slovesnost*. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, 1976, 37 (2), s. 81-85. Dostupné také z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2368>.

HRBÁČEK, Josef. *Nárys textové syntaxe spisovné češtiny*. Praha: Trizonia, 1994.

HUBÁČEK, Jaroslav. *Čeština pro učitele*. Odry: Vade Mecum Bohemiae, 2010.

KARLÍK, Petr, JANYŠKOVÁ, Ilona. Kontaminace. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 21.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KONTAMINACE>.

KARLÍK, Petr, OSOLSOBĚ, Klára. Zájmeno. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 30.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ZÁJMENO>.

KARLÍK, Petr. Anakolut. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 19.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ANAKOLUT>.

KARLÍK, Petr. Apoziopese. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 30.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/APOZIOPEZE>.

KARLÍK, Petr. Atrakce. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 20.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ATRAKCE>.

KARLÍK, Petr. Dominance. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 1.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/DOMINACE>.

KARLÍK, Petr. Neomezovací vztažná věta In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 2.7.2021]. Dostupné z: [https://www.czechency.org/slovník/NEOMEZOVACÍ VZTAŽNÁ VĚTA](https://www.czechency.org/slovník/NEOMEZOVACÍ_VZTAŽNÁ_VĚTA).

KARLÍK, Petr. Nominalizace. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 3.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/NOMINALIZACE>.

KARLÍK, Petr. Polovětná konstrukce. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 3.7.2021]. Dostupné z: [https://www.czechency.org/slovník/POLOVĚTNÁ KONSTRUKCE](https://www.czechency.org/slovník/POLOVĚTNÁ_KONSTRUKCE).

KARLÍK, Petr. Přívlastek. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 1.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/PŘÍVLASTEK>.

KARLÍK, Petr. Věta × výpověď. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 19.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/V%C4%9ATA%20%C3%97%20V%C3%9DPOV%C4%9A%C4%8E>.

KARLÍK, Petr. Vsuvka In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 28.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VSUVKA>.

KARLÍK, Petr. Zeugma. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 21.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ZEUGMA>.

KOPEČNÝ, František. *Základy české skladby*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1962. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:1c3b3fc0-8890-11e3-83a0-005056825209>.

KRČMOVÁ, Marie. Aktualizace In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 28.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/AKTUALIZACE>.

KŘÍSTEK, Václav. Současné novinové titulky. In: *Naše řeč: listy pro vzdělání a tříbení jazyka českého*. Praha: E. Šolc, 1973, LVI(). Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:4cb88626-4c3e-11e1-1418-001143e3f55c>.

Langue. In: PETRÁČKOVÁ, Věra, KRAUS, Jiří (et al.). *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995.

MACHÁČKOVÁ, Eva. K sémanticko-syntaktické výstavbě novinových titulků. In: *Slovo a slovesnost*. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, 1985, 46 (3), s. 215-224. Dostupné také z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3041>.

MAREŠ, Petr. Jednotka textu. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 5.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/JEDNOTKA TEXTU>.

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2979-4. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:59564f10-0218-11e9-95ba-5ef3fc9bb22f>.

MINÁŘOVÁ, Eva. Žurnalistický styl. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 19.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/%C5%BDURNALISTICK%C3%9D%20STYL>.

NEKULA, Marek. Koherence. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 22.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KOHERENCE>.

NEKULA, Marek. Text. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 5.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/TEXT>.

NOVOTNÁ, Renata. Sém. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 3.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/SÉM>.

OSOLSOBĚ, Klára. Citoslovce. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 28.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/CITOSLOVCE>.

PANEVOVÁ, Jarmila, GRUET ŠKRABALOVÁ, Hana. Elipsa. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 26.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ELIPSA>.

PANEVOVÁ, Jarmila, KARLÍK, Petr. Reflexivní sloveso. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 20.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/REFLEXIVN%C3%8D%20SLOVESO#reflexivum%20tantum>.

PANEVOVÁ, Jarmila, PETKEVIČ, Vladimír, KARLÍK, Petr, KUČEROVÁ, Ivona. Shoda. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 30.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/SHODA>.

PANEVOVÁ, Jarmila, VESELOVSKÁ, Ludmila. Aktant. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 24.6.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/AKTANT#patiens>.

Parole. In: PETRÁČKOVÁ, Věra, KRAUS, Jiří (et al.). *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995.

- ŠMILAUER, Vladimír. *Novočeská skladba: vysokoškolská příručka*. Praha: SPN, 1969. Dostupné také z: <https://dmnt.mzk.cz/uuid/uuid:a2f210d0-57ce-11e4-90c9-005056825209>.
- ŠTĚPÁN, Jan, ČERMÁK, František. Kompatibilita. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 7.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KOMPATIBILITA>.
- ŠTÍCHA, František, ed. *Kapitoly z české gramatiky*. Praha: Academia, 2011.
- ŠTÍCHA, František. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013.
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila. Antepozice. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 5.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ANTEPOZICE>.
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila. Nepravá skladební dvojice. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 2.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/NEPRAVÁ SKLADEBNÍ DVOJICE>.
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila. Rozměrový slovosledný činitel. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 1.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ROZMĚROVÝ SLOVOSLEDNÝ ČINITEL>.
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila. Slovosled nominální skupiny. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 1.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/SLOVOSLED NOMINÁLNÍ SKUPINY>.
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila. Slovosledný činitel. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 1.7.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/SLOVOSLEDNÝ ČINITEL>.

VESEOVSKÁ, Ludmila. Nominální skupina. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017, [cit. 30.6.2021]. Dostupné z: [https://www.czechency.org/slovník/NOMINÁLNÍ SKUPINA](https://www.czechency.org/slovník/NOMINÁLNÍ_SKUPINA).

Seznam webů

- A2larm* [online]. A2larm: © 2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/>.
- Aktuálně.cz* [online]. Economia, a. s.: © 1999–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/>.
- autoforum.cz* [online]. MotorCom s. r. o.: ©1996–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.autoforum.cz/>.
- ČT 24* [online]. Česká televize: © 1996–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/>.
- ČT Sport* [online]. Česká televize: © 1996–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/>.
- Deník.cz* [online]. VLTAVA LABE MEDIA a.s.: © 2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/>.
- eXtra.cz* [online]. eXtra.cz: © 2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.extra.cz/>
- F1sport* [online]. CZECH NEWS CENTER a.s.: © 2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://f1sport.auto.cz/>.
- Garáž.cz* [online]. Seznam.cz, a.s.: © 1996–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.garaz.cz/>.
- Hospodářské noviny* [online]. Economia, a. s.: © 1996–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://ihned.cz/>.
- iDNES.cz* [online]. MAFRA, a. s.: © 1999–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/>.
- iROZHLAS* [online]. Český rozhlas: © 1997–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/>.
- Kurzy.cz* [online]. Kurzy.cz, spol. s r.o.: © 2000–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/>.
- nhl.cz* [online]. BPA sport marketing a.s.: © 2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://nhl.cz/>

Novinky.cz [online]. Borgis a. s.: © 2003–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/>.

Seznam zprávy [online]. Seznam.cz, a.s.: © 1996–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/>.

Sport.cz [online]. Borgis a. s.: © 2003–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/>.

Super.cz [online]. Borgis a. s.: © 2003–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.super.cz/>.

Svět zeny [online]. Burda International CZ s. r. o.: © 2003–2021. [cit. 4.7.2021]. Dostupné z: <https://www.svetzeny.cz/>.